

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til de offentlige

Afgangs- og Aarsprøver

i

Herlufsholms lærde Skole

i Juni og Juli 1882.

- I. Nogle Skolespørgsmaal III.
- II. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten i Skoleaaret 1881—82.

Af Rektor, Dr. Joh. Forchhammer.

NÆSTVED.
Bangs Bogtrykkeri.

Nogle Skolespørgsmaal.

III

(jfr. Programmerne for 1879 og 1881).

Spørgsmaalet om Realskolens Ordning (jfr. Programmet for 1881) har faaet en Afslutning ved „kongelig Anordning angaaende en Sammensmeltning af de tvende Afgangsexaminer for Realdisciple af lavere og højere Grad samt de tvende almindelige Forberedelsesexaminer af lavere og højere Grad ved Universitetet til en enkelt almindelig Forberedelsesexamen“ af 30. Aug. 1881. Anordningen er senere suppleret eller modificeret ved to ministerielle Cirkulærer af 10. Nov. 1881 og 10. Marts 1882 samt fortolket i forskjellige ministerielle Skrivelser.

Det er de gamle Fordringer til Afgangsprøven af højere Grad, der i alt væsentligt er lagt til Grund for den nye Forberedelsesexamen, dog med enkelte Forandringer. Prøven i Modersmaal er saavel skriftlig som mundtlig. Den skriftlige Prøve er „Gjengivelse af et bekjendt Stof“ og Tanken om en fri Udarbejdelse ved Siden af Gjengivelsen er opgivet, som godt er (jfr. Progr. f. 1881). Til den mundtlige Prøve „opgives som læst to Komedier af Holberg, en Tragedie eller et større Digt af Øhlenschläger, flere

Digte og prosaiske Stykker af bekendte danske Forfattere (Wessel, Ewald, Baggesen, Grundtvig, Heiberg, Hertz, Paludan-Müller, Winther o. s. v.)“. — Der fordres „ren og forstandig Oplæsning af et Digt og et prosaisk Stykke, Prøve i Sprogets Grammatik, saavel Formlære som Sætningslære, Samtale om Indholdet af det, der opgives læst“. Det er en hel ny Fordring, der her opstilles til en mundtlig Prøve i Modersmaalet. Det kan være tiltalende for den umiddelbare Følelse, men hvad praktisk Udbytte Prøven vil give, er lidt vanskeligere at afgjøre. Det er naturligt, at man flere Steder har været noget usikker om Betydningen af denne „Samtale“, hvorfor Ministeriet i Skrivelse af 6te Decbr. søger at begrænse Fordringerne nærmere. „Anordningens Ord kræve hverken Kundskab til vedkommende Forfatters Arbejde i Almindelighed eller til hans Betydning i Literaturen, ligesaa lidt som den forlanger nogen Fremsigelse af udenad lærte Stykker; kun for Indholdet af de for Examinandens Alder og Standpunkt passende læste Skrifter skal der gjøres Rede“. Ministeriet mener, at „en forstandig Læsning og mulig oftere Gjenlæsning maa føre til en for Indholdets Gjen-givelse i det Hele eller i Enkeltheder tilstrækkelig Forstaaelse. Det maa saaledes kunne fordres af den, der har opgivet et dramatisk Værk som læst, at han kjender dettes Hovedpersoner, har en Forestilling om deres deri skildrede Karakter, kan gjøre Rede for deres Færd, Handlinger og Skjæbne, kort sagt fremstille Hovedtrækkene i hele Stykkets Gang“. Det

sidste kan vist ofte falde vanskeligt nok. Ogsaa Prøven i dansk Grammatik „saavel Formlære som Sætningslære“ synes at ville frembyde nogen Vanskelighed. Har vi nogen dansk Sætningslære, der paa fyldestgjørende Maade kan lægges til Grund? Ministeriet henviser (Skrivelse af 6. Decbr. 1881) som Exempler paa Lærebøger, der med Hensyn til Omfang og Fremstillingsmaade maa anses for passende „blandt de utallige eksisterende danske Sproglærer“ til Bojesens, Bondesens, Dorphs og Schneekloths.

Som det vil erindres (jfr. Progr. for ifjor), havde Ministeriet i Cirkulæret af 5te Marts 1881 angaaende Undervisningen i fremmede Sprog udtalt sig saaledes: „Af fremmede Sprog læres Engelsk og efter vedkommende Skoles Valg enten Fransk eller Tysk. Jeg udhævede i Programmet for ifjor, hvilke Vanskeligheder en saadan Udelukkelse i Realskolen af et af de to Sprog vilde volde med Hensyn til Sideordningen af Real- og Latin-Undervisningen. Jeg kan derfor kun betragte det som en heldig Ordning, hvorved der i den kongelige Anordning — trods dennes noget vildledende Titel — i Virkelighed bevares en højere og en lavere Realafgangsexamen, den første med tre, den anden med to fremmede Sprog, der give forskellige Rettigheder. (§ 2.) „De, der agte at indstille sig til Adgangsexamen i Mathematik ved den polytechniske Lærestanstalt eller til den ved Landbohøjskolen foreskrevne Prøve for Skovbrugselever¹⁾

¹⁾ Hertil komme (Skrivelse af 14. Septbr. 1881) de, der søge Adgang til Officersskolens næstældste Klasse.

„skulle have alle tre Sprog“, hvorimod (§ 3) „de, som ville indstille sig til de ved den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole foreskrevne Prøver for Landinspektørelever, Dyr læger, Landbrugs elever og Havebrugs elever, forsaavidt ikke anden Adgangsberettigelse haves (jfr. Undervisningsplanen for den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole), ligesom ogsaa de, der ville indstille sig til farmaceutisk Examen, Tandlægeexamen og juridisk Examen for Ustuderede¹⁾, forinden have taget almindelig Forberedelsesexamen, dog med Forbigaaelse af et af de tvende levende Sprog, Fransk eller Tysk, efter frit Valg“. De, der have taget Prøven med de to Sprog, kunne underkaste sig en særlig Prøve i det tredie (med mindst G ÷, jfr. Skrivelsen af 28. Septbr. 1881). Det tør vel antages, at alle Realskoler ligesom hidtil ville meddele Undervisning i begge Sprog, Fransk og Tysk, selv om det er en Selvfølge, at de Disciple, „der ønskes fritagne for Tysk eller Fransk, ikke skulle deltage i de Timer, der henlægges dertil“. (Skrivelse af 28. Septbr. 1881). Fra denne Side vil der saaledes neppe være nogen Hindring for de Disciple, der fra Realskolen ønske at gaa over i studerende Klasser. Aarsprøven ved Udgangen af den lærde Skoles fjerde Klasse giver — ligesom nu — samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fagexaminer som den almindelige Forberedelsesexamen — med alle tre Sprog

---

¹⁾ Hertil komme (Skriv. 14. Septbr. 1881) de, der søge Adgang til Optagelse som Elever ved Reserveløjtnantskolen.

— tør man vel forudsætte, uagtet det ikke udtrykkelig er nævnt.

Hvad Fordringerne i de enkelte Sprog angaar, var den tyske Stil, der før krævedes ved Realafgangs-examen af højere Grad, i Ministeriets Cirkulære foreslaaet ombyttet med en let engelsk Stil; men i Stedet herfor er der i Anordningen kommet en Oversættelse fra Engelsk til Dansk. I Engelsk skal der efter Anordningen læses mindst 300 Sider af Tauchnitzers Udgaven af sunbeam stories, hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi, i Tysk 250 Oktavsider „med c. 1300 Bogstaver paa Siden“, og hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi, og i Fransk 250 Sider i Michel Levy Frères Udgave af bibliothèque contemporaine „med c. 1000 Bogstaver paa Siden“. Det er unægtelig et ikke ubetydeligt Pensum, der kræves læst i de tre Fag, og skulde Alt repeteres og opgives til Prøven, kunde det let voxe Examinanderne over Hovedet. Der maa vist allerede have lydt Røster om Overbebyrdelse. Derfor udhæves det i Cirkulæret af 10de Novbr. 1881 (§ 1): „Det kan ingenlunde anses for nødvendigt, at de i Henhold til Anordningens § 4 læste Pensa i Engelsk, Tysk og Fransk alle skulle være repeterede i Skolerne i det sidste Aar før Afgangsexamen, da en Del af det, der læses i anden Klasse, af sammenhængende Text og ikke altfor pueril Beskaffenhed, maa kunne medtages i det til Examen opgivne, og der endvidere allerede i tredie Klasse bør repeteres en Del, som er saa let, at dets gjentagne Læsning i fjerde Klasse ikke kan være nødvendig. Man kan i denne Klasse ved Siden

af fortsat Læsning og dettes Repetition meget vel indskrænke sig til Repetition af det mere vanskelige af tredje Klasses Arbejder.“ Denne Lempelse maa inidlertid neppe være bleven anset for tilstrækkelig, siden Cirkulæret af 10de Marts 1882 § 1 fastsætter: „For Skoledisciples Vedkommende vil den mnndtlige Prøve i det læste i Engelsk, Tysk og Fransk være at indskrænke til det sproglige Stof, der er repeteret i det sidste Aar, dog saaledes at dette ikke maa udgjøre under 150 Sider Engelsk, hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi, 125 Sider Tysk, hvoraf $\frac{1}{6}$ Poesi og 125 Sider Fransk¹⁾); desuden oversættes, saaledes som i Anordningen bestemt, i samtlige tre Sprog et ikke læst prosaisk Stykke. For Privatisternes Vedkommende har det derimod sit Forblivende med det i bemeldte Anordning fastsatte, saaledes at Stykker af det hele som læst foreskrevne Pensum maa kunne gjøres til Gjenstand for Examinationen.“

I Historie, Geografi, Naturhistorie og Naturlære ere Fordringerne ikke væsentlig forskellige fra de tidligere til den store Præliminær-examen — i Historie tages V. A. Blochs Lærebog for Realskolen, i Naturhistorie Lütakens Lærebog i Zoologi Nr. 2 med nogle Forbigaaelser og Strøms Begyndelsesgrunde i Plantelæren som Norm for Undervisningens Omfang. Til Religion har der heller ikke denne Gang været Plads; man skulde dog have ventet, at Ministeriet havde taget sig af

¹⁾ I den sideordnede fjerde Latinklasse prøves der i et Pensum af mindst 100 Oktavsider Fransk.

dette Fag, „hvis store Vigtighed ikke staar tilbage for noget Fag“ (Cirk. af 13. Okt. 1881). Hvad man saa mener om Religionsundervisningen i femte og sjette Klasse, der altid har sine Vanskeligheder, vilde en fortsat Undervisning og Afslutning i øverste Real-klasse (og fjerde Klasse), hvorfra dette Fag kun blev udstødt paa Grund af Fagenes Trængsel, have sin store Betydning. I Mathematik afholdes tre skriftlige og to mundtlige Prøver med i Alt tre Karakterer: „særligt forelægges to eller flere Opgaver i praktisk Regning af en saadan almindelig Natur, at der ikke fordres Kjendskab til bestemte Handelsforhold eller til Udtryk, der ere ejendommelige for enkelte Virkekredse“. Herfor gives en særskilt Karakter.

(§ 11.) „Den, der har bestaaet almindelig Forberedelsesexamen — med to Sprog — kan indstille sig til Afgangsexamen for Studerende i matematisk-naturvidenskabelig Retning, naar han, forudsat at han i to fremmede Sprog, Geografi og Naturhistorie har opnaaet Karakterer til en samlet Talværdi af mindst 15 Points, supplerer den med en Prøve i Latin (mundtlig og skriftlig) og derved opnaar Karakterer til en samlet Talværdi af mindst 6 Points, og i sproglig-historisk Retning, naar han, forudsat at han i to fremmede Sprog, Geografi, Naturhistorie, Geometri og Arithmetik har opnaaet 21 Points, supplerer den med en Prøve i latinsk Stil og derved opnaar mindst Temmelig Godt“. Jeg vil dog gjøre opmærksom paa et ejendommeligt Forhold, der vil fremkomme. Ingen

maa ved de to fremmede Sprog tænke paa Tysk og Fransk; men, siger Ministeriet (Skr. af 30. Septbr. 1881) „medens Engelsk er et obligatorisk Fag, kan der frit vælges mellem Tysk og Fransk som det andet Sprog“. Imidlertid er, som bekendt, ved Afgangsexamen for de Studerende Fransk et obligatorisk Fag, medens Tysk og Engelsk ere Valgfag. Faktisk maa altsaa Realisten, hvis han ikke vil tage Forberedelsesexamen med alle tre Sprog, nødvendigvis vælge Fransk, og det Særsyn maa altsaa kunne tænkes, at en Student, eventuelt altsaa Præst, Læge, Amtmand eller hvad man vil, aldrig har læst Tysk.

Dette er Grundtrækkene af den nye Ordning af den almindelige Forberedelsesexamen, der vistnok betegner et Fremskridt, baade naar man ser hen til den forrige Ordning, hvor der aldeles ingen organisk Forbindelse var mellem Realafgangsexamen af højere og lavere Grad, og til Cirkulæret af 5te Marts 1881. Om de mange Skrivelser have bragt Klarhed paa alle Punkter, er vel et Spørgsmaal, ligesom og om de Modifikationer, som Cirkulæret af 10. Novbr 1881 og 10. Marts 1882 have indrømmet, ville standse Klagerne over Overbebyrdelse. Jo mere Vægt man ved Examinationen i Sprog lægger paa Prøven i det ikke læste Stykke, des mindre behøver det opgivne Pensum at være. Ved Prøven i Tysk ved Udgangen af fjerde Klasse høres der i to ikke læste Stykker, et prosaisk og et lettere poetisk. En saadan Prøve er i og for sig ikke lettere, men kræver ingen særlig Examensforberedelse uden en Repetition af Gram-

matiken og letter derved Arbejdet betydeligt i den travleste Tid. Ved den almindelige Forberedelses-examen havde det maaske været det lempeligste i de to Sprog, hvor der kræves baade Prosa og Poesi, kun at prøve i et læst Digtersted og et ikke læst prosaisk Stykke. Den virkelige Færdighed i et Sprog prøves bedst i et ikke læst Stykke af passende Vanskelighed.

I Cirkulæret af 5te Marts 1881 hed det (jfr. Programmet for 1881): „Den første Fordring, der maa stilles, er at Drengen ikke løber for tidlig af Skolen, altsaa — Ingen kan indstille sig til Examen, før han har fyldt sit 16de Aar eller dog fylder det inden Aarets Udgang“. Denne Fordring, der ikke stemmer med Fordringerne for den tilsvarende fjerde Klasses Examen, er væsentlig modificeret i Anordningen (§ 14), „skjønt de i det foregaaende angivne Fordringer ere beregnede paa Disciple, der have fyldt 16 Aar, skal det dog ikke være forment yngre Personer at indstille sig til Examen, dog ingen førend han har fyldt sit 15de Aar“ — det vil sige (jfr. Skrivelse af 30. Septbr. 1881): „For Disciple, der fylde 15 Aar før Examen, skal ingen Aldersdispensation søges“. Naar det nu yderligere i Skrivelse af 28. Septbr. 1881 hedder, at den Rektorerne ogsaa for Realisternes Vedkommende givne Bemyndigelse til undtagelsesvis at optage Disciple i 1ste Klasse i en Alder af under 11 Aar ikke berøres af Anordningens § 14, saa er i Virkelighed slet ingen Forandring fra det tidligere indtraadt.

Ved den kongelige Anordning af 30. Aug. 1881 og de ministerielle Skrivelser, der slutte sig modificerende til den, tør man vel antage, at Realskolens Ordning i det væsentlige er fastslaaet for længere Tid. Enhver Institution trænger til at udvikle sig i Ro, og ikke mindst gjælder det om Skolen, der helst maa styre frem mod sit Maal i Magsvejr, lempende sig efter Tidernes Krav, men ikke taaler at omtumles af alle skiftende Vinde og Strømninger, som et Skib, der har ondt ved at lystre Roret. Realskolen er der hidtil blevet en rolig Udvikling til Del. Fra en ringe Begyndelse er den voxet en stille, men ingenlunde langsom Væxt, baaren frem af en Folkestemning, der ikke højrøstet har givet sit Bifald eller Mishag tilkjende, end mindre søgt at blande sig i alle Undervisningens Enkeltheder, men vist den sin Interesse i Gjærning. Den lovgivende Magt har hidtil overladt dens Ordning til Ministeriet, der med varsom Haand har rørt ved det bestaaende og snarere tilsigtet en Udvikling af det givne end en Omvæltning.

En saadan rolig Udvikling er ikke faldet i den lærde Skoles Lod, uagtet denne vist lige saa meget som Realskolen er fulgt med Tiderne. Spørgsmaalet om to eller tre nyere Sprog i Realskolen har ikke kunnet sætte den offentlige Mening i Bevægelse; men Spørgsmaalet om de to gamle Sprog som Grundlag for den lærde Skoles Undervisning har levende beskjæftiget det danske Folk gennem alle Stænder, ikke mindst dem, der mest mangle Forudsætningerne

til at dømme i Sagen. Loven af 1ste April 1871 var en Indrømmelse til Nutidens reale Krav; men den har neppe tilvejebragt en Vaabenstilstand. Den Indrømmelse, at der kan blive Studenter, der ikke kunne Græsk og kun meget lidt Latin, tilfredsstiller ingenlunde dem, der højere og højere ivre mod al klassisk Dannelse og synes at anse et Minimum af Kundskaber og et Maximum af Folkelighed for Hovedbetingelsen for en vordende Embedsmand. Omvendt mene de, der holde paa det gamle, at der ved Loven af 1. April 1871 er gjort Tidens Krav for stor en Indrømmelse, og ere tilbøjelige til at se ned paa de mathematisk-naturvidenskabelige Studenter, skjøndt disse endnu ikke i Livet have kunnet vise, hvad de du til. I Kampen mod det Bestaaende kunne de modsatte Kræfter forene sig; men naar der bliver Tale om, hvad man skal sætte i Stedet, hører Enigheden op. Det er rigtigt at løfte Realundervisningen og søge at gjøre den saa frugtbringende som mulig, at prøve, hvad der kan opnaas paa Grundlag af en Undervisning, der kun sysler med nyere Sprog, og udvikle den Overskole, der bedst kan blive en Fortsættelsesskole for dem, der have taget Realafgangs-examen. Det er rigtigt at prøve, hvad der kan opnaas ved en Undervisning, der i sproglig Henseende alene hviler paa vort Modersmaal og paa den rige og alsidige Litteratur, der navnlig i det sidste Aarhundrede har udfoldet sig hos os, og ikke blot gennem Folkeskolen søge at løfte Folket i dets Helhed, men gennem Højskoler eller Højskolen at

prøve, hvorvidt man kan bringe den Enkelte paa Grundvold af vort Modersmaal, vor Historie og vor Litteratur, med de nødvendige Tilbageblik paa Fortidens og Sideblik til Samtidens Udvikling. Et maa vi imidlertid ikke glemme, at vi her kun staa ved Forsøg, hvortil man kan knytte større eller mindre Haab om en rig Fremtid. Men det kan aldrig være rigtigt at bryde det Baand, der gennem den klassiske Dannelse knytter os til Europas andre civiliserede Folk og forener vor Tid gennem de mellem-liggende Aarhundreder med Oldtiden. Det sørgeligste er, at den folkelige Dannelses Talsmænd ikke kunne se, at her er Tale om et baade — og, ikke om et enten — eller, men mene, at den sande folkelige Dannelse kun gaar over Latinskolens Ruiner. Jo mindre et Folk er, des mindre taaler det at isoleres, des varsommere maa det være med at afbryde den Bro, der forener det med det store europæiske Samfund. Der er vel heller ingen Fare for, at de nedbrydende Kræfter ved et Stormangreb skulle kunne rive den lærde Skole omkuld, men de kunne bringe stadig Uro ind i Undervisningen og paa mange Maader undergrave Skolens Betydning.

En væsentlig Indvending mod den nuværende Undervisningsplan særligt for de lærde Skoler, der ikke blot kommer fra dens Modstandere, ere de stadigt tilbagevendende Klager over Overbebyrdelse, der for første Gang i Aar have faaet et paa positivt Grundlag hvilende Udtryk i Kommunalæge A. Hertels Bog: „Om Sundhedsforholdene i de højere Dreng-

og Pigeskoler i Kjøbenhavn“. Paa et andet Sted i dette Program kommer jeg maaske til at berøre denne Sag, og det er mit Ønske i næste Aars Program nærmere at gjøre Rede for Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalts Stilling til de hygiejniske Krav og omtale, hvilke Skridt der allerede ere tagne eller kunne tages for at imødekomme Fordringer, der med større og større Bestemthed stilles til Skole og Hjem i vore Dage.

Det er rimeligt, at Kommunelæge Hertels Bog har havt sin Del i, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter at have faaet Realundervisningen ordnet, har henvendt sin Opmærksomhed paa en Reform af den lærde Skoles Undervisning. Det Cirkulære, hvori Ministeriet udtaler sine Anskuelser om den lærde Skoles Omordning 13. Oktbr. 1881, tager netop (med de fornødne Reservationer) sit Udgangspunkt herfra. „Spørgsmaalet om Børnenes Overbebyrdelse i de lærde Skoler har længe ligget Ministeriet paa Sinde. Skjøndt en saadan Overbebyrdelse ikke, efter hvad der hidtil er oplyst, kan siges at være fuldtud paavist, har Ministeriet dog faaet det Indtryk, at en saadan, i al Fald delvis, er tilstede og det særligt i Mellemlasserne, i den Alder, hvor den legemlige Udvikling almindeligvis tager stærkest paa, og derfor Børnene mindst kunne taale aandelig Overanstrengelse“. Ministeren har imidlertid ikke saa frie Hænder som ved Realskolens Omordning; de ere bundne ved Loven af 1. April 1871, der kun kan forandres ved Rigsdagens Bistand, og

det er, som hver Mand véd, ingen let Sag i vore Dage at faa noget Lovgivningsarbejde gennemført; heller ikke kan man vide, i hvad Form det i heldigste Tilfælde kommer fra Rigsdagens Haand. Ministeriet gjør derfor i Cirkulæret Skjel imellem det, der kan opnaas ad Anordningens Vej og det, hvortil den lovgivende Magts Bistand er nødvendig. Efter dernæst at have indhentet Rektorernes Betænkning forelagde Ministeriet i Rigsdagen et „Forslag til Lov om Undervisningen i de lærde Skoler“. Skjønt der er meget liden Udsigt til, at dette Lovforslag vil faa nogen praktisk Betydning i det mindste i Aar, vil jeg dog meddele det i sine væsentligste Punkter. Det Ejendommelige ved Forslaget er næst Gjenoprettelsen af de to nederste Klasser, der ophævedes ved Loven af 1. April 1871, Ophævelsen af den nu bestaaende Tvedeling og, i Stedet for den lærde Skoles matematisk-naturvidenskabelige Afdeling, Oprettelsen af en treaarig Afdeling, der skulde være en Overskole for Realskolen og give Adgang til Universitetet.

§ 6. Ved de lærde Skoler, hvor Omstændighederne tillade det, foreløbig ved Sorø lærde Skole, Roeskilde, Odense, Aarhus og Aalborg Kathedralskoler, oprettes en Afdeling, delt i 3 etaarige Klasser, hvori unge Mennesker, der have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen (af højere Grad), kunne optages.

§ 7. Undervisningsfagene ere: Religion, Modersmaalet, Matematik, Gymnastik og Sang, Naturlære, Fransk, Latin og Historie. Bestemmelserne i § 4 om

Timetallet og om fri Undervisning i Engelsk gjælde ogsaa for denne Afdeling.

§ 8. Afgangsexamen for begge Afdelinger i øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig. De skriftlige Opgaver for alle Examinander ere: to Opgaver i Dansk og en Oversættelse fra Fransk til Dansk, og særlig for dem, der have gennemgaaet den egentlige lærde Skole: en Oversættelse fra Dansk til Latin, en Oversættelse fra Latin til Dansk og tre matematiske Opgaver, hvoraf en i praktisk Regning, og for dem, der have gennemgaaet den treaarige Afdeling: en Oversættelse fra Latin til Dansk og mindst tre matematiske Opgaver. Fordringerne ved den mundtlige Examen bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 9. Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den egentlige lærde Skole, have, efter at have bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexaminer ved samme.

De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den treaarige Afdeling, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestanstalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den filosofiske Prøve, at indstille sig til de under det mathemathisk-naturvidenskabelige samt under det filosofiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen

og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning“.

Af Motiveringen skal jeg hidsætte det, der særligt vedkommer denne treaarige Afdeling: „Ministeriet maa for sit Vedkommende finde det som den naturlige Ordning, at man for de sproglig-historisk Studerende udstrækker det matematiske Studium udover femte og sjette Klasse uden naturligtvis at fordre mere end nu, men maa iøvrigt holde det for rettest, at Tvedelingen efter Loven af 1871 bør ophæves, saaledes at den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling falder bort, og at der istedetfor denne Afdeling oprettes en treaarig Afdeling, hvortil enhver, der har taget den almindelige Forberedelsesexamen i Henhold til kongelig Anordning af 30. August 1881 eller den hidtidige Forberedelsesexamen af højere Grad, har Adgang, og hvor der foruden i de Fag, hvori nu undervises i den matematisk-naturvidenskabelige Afdelings to sidste Aar (dog med Undtagelse af Oldnordisk og Tysk eller Engelsk), tillige gives Undervisning i Latin. Ved Afgangsexamen for denne treaarige Afdeling maatte der kun fordres noget lignende i Latin, som nu fordres i Græsk ved den sproglig-historiske Afdelings Afgangsexamen. Denne treaarige Afdelings Afgangsexamen maatte saa give

Adgang til Universitetet og de samme Rettigheder som Afgangsexamen fra den nuværende matematisk-naturvidenskabelige Afdeling. Herved vilde den lærde Skoles Ordning blive betydelig simplificeret, idet Skolerne, der nu for Størstedelen arbeide med 4 forskjellige Slags Disciple, nemlig sproglig-historiske Studerende, matematisk-naturvidenskabelige Studerende, Disciple, der forberede sig til Realexamen af høiere Grad, og Disciple, der forberede sig til Realexamen af lavere Grad, fremtidig kun vilde faa høist 2 Slags Disciple, nemlig Disciple i den egentlige lærde Skole og Realister, der forberede sig til den ved den nysnævnte Anordning af 30. August f. A. indførte almindelige Forberedelsesexamen, der er dannet ved en Sammensmeltning af de hidtilværende Realafgangsexaminer af høiere og lavere Grad. Ligesom det vistnok maa erkjendes for et Gode, at den egentlige Latinskole uforstyrret kan gaa som Enhedsskole fra Begyndelse til Ende, saaledes er Ministeriet ogsaa af den Formening, at den foreslaaede treaarige Afdeling for Realister maa foretrækkes for den nuværende matematisk-naturvidenskabelige Afdeling, idet det vistnok tør anses hævet over al Tvivl, at de Disciple, der først have erhvervet sig det almindelige Dannelsesgrundlag, som almindelig Forberedelsesexamen giver, og derefter have gennemgaaet en saadan treaarig Afdeling i den ældre Alder, ved Udgangen af Skolen ville kunne medtage et langt bedre Udbytte af Latinundervisningen end nu, da den afsluttes i en yngre Alder, to Aar forinden Afgangsexamen i mathe-

matisk-naturvidenskabelig Retning. Det store Opsving, som Realundervisningen har taget i de senere Aar, hvorom de mange private eller kommunale Realskoler bære Vidne, der ere blevne oprettede i Købstæderne, Flækker og paa Landet, en Fremgang, som Ministeriet haaber vil tiltage endnu mere efter Indførelsen af den ensartede Realexamen med de Rettigheder, der ere knyttede til den, gjør det meget ønskeligt, at de Realister, som have Lyst og Evne dertil, faa en lettere Adgang end hidtil til at blive Studenter. Drengene, hvis Forældres økonomiske Stilling ikke er en saadan, at de strax kunne sættes i en lærd Skole, og hvis Lyst til Bogen heller ikke endnu er saa udpræget, men som dog skulle have en bedre Uddannelse, end der kan opnaaes i en Almue- eller Borgerskole, faa ofte ved at gennemgaa en Realskole og ved at afslutte deres Uddannelse der med en Afgangsexamen Lyst til at fortsætte og til at prøve deres Kræfter paa større Opgaver; saadanne Realister blive ofte flinke Studenter, da de først i en modnere Alder og ifølge en bestemt Lyst og Bevidsthed om, hvad de bestemme sig til, tage fat paa videregaaende Studier“.

Hvormeget det vilde glæde mig at se flere af Lovforslagets Paragrafer vedtagne — saaledes de om Gjenoprettelsen af de to nederste Klasser og Afskaffelsen af den franske Stil, Forandringer, der kun kunne opnaas gennem Lov, — og hvor enig jeg er med Ministeriet i Ønsket om, at den sproglig-historiske Discipel kunde udstrække det matematiske

Studium og den matematisk-naturvidenskabelige Latinlæsningen ud over fjerde Klasses Aarsprøve (jfr. Programmerne for 1879 og 1881), vil jeg dog uden Bedrøvelse se Ministeriets Lovforslag, saaledes som det foreligger, dø Straadøden. Ministeriets treaarige Overskole maa jeg anse for en uheldig Erstatning for den nuværende toaarige matematisk-naturvidenskabelige Overskole. Ministeriet, der saa heldigt har bragt en organisk Forbindelse til Veje mellem Realafgangsexamens to Dele — den større og den mindre — har her dannet en Afdeling, der ganske falder udenfor Forbindelsen med den tilsvarende toaarige sproglig-historiske Overskole. Hvad nytter det, at Ministeriet paa ét Punkt bringer bedre Sammenhæng og Enhed i Undervisningen, naar der paa et andet fuldt saa vigtigt Punkt kommer en værre Splittelse end der nogensinde før har fundet Sted. Medens nu den toaarige sproglig-historiske og den toaarige matematisk-naturvidenskabelige Afdeling gaa sammen i alle de fælles Fag, og Opgaven maatte synes at blive den, fremdeles at nærme dem saa vidt muligt til hinanden, vil nu efter Lovforslaget den lærde Skoles toaarige Overskole og den nye treaarige Afdeling, der begge skulle huses inden samme Skoles Vægge og begge væsentlig arbejde til det samme Maal at forberede til Universitetet, neppe paa noget eneste Punkt komme til at berøre hinanden. Det bliver ganske vist det samme Pensum Historie, der skal læses i begge Afdelinger, men den ene Afdeling skal fordele Stoffet paa to, den anden paa tre Aar

— de kunne altsaa ikke følges ad. Medens nu de to Afdelinger, den sproglig-historiske og naturvidenskabelige danne et Hele og væsentlig føle sig som en Enhed, ville de to nye Afdelinger aldrig kunne føle sig som andet end som to skarpt sondrede Særskoler, thi fælles Gymnastik og Sang kan intet fast Baand danne mellem dem. Dersom Ministeriet vilde bringe Tanken om en treaarig Overskole i organisk Forbindelse med den øvrige Undervisning, maatte det nærmest have taget Tanken op ved Ordningen af Realundervisningen og taget under Overvejelse en Løsning af hele Undervisningen, som den, der er realiseret og, som det synes, vinder almindeligt Bifald i vort Broderland, Norge. Der tages Middel-skoleexamen, der nærmest svarer til vor almindelige Forberedelsesexamen, ved Udgangen af tredie, ikke som hos os af fjerde Klasse. Der vilde en treaarig Overskole passe baade som en sproglig-historisk og som en mathematisk-naturvidenskabelig Afslutning. Da kunde de to Afdelinger organisk sammenarbejdes og da kunde der blive Spørgsmaal om at begynde den latinske Undervisning i den ene, den græske i den anden. Jeg vil ingenlunde føre Ordet for en saadan Ordning, der ikke stemmer med vor historiske Udvikling, og som yderligere er umuliggjort ved Anordningen af 30. Aug. 1881. Men saaledes som Forholdene ere ordnede hos os, bringer en treaarig Overskole kun Forstyrrelse i den øvrige Organisme. Hvorfor vil Ministeriet ikke som Udgangspunkt tage den toaarige mathematisk-naturvidenskabelige Over-

skole, saaledes som den nu findes? For alle de andre Fags Vedkommende viser Erfaringen, at Maalet kan naas uden Overanstængelse. Ved Opgivelsen af Engelsk og Oldnordisk bliver der uden Vanskelighed Plads til nogle Latintimer, men ganske vist ikke til saamange, at man i to Aar kan begynde og afslutte denne Undervisning. Det er altsaa alene for Latinundervisningens Skyld, at denne Afdeling er bleven treaarig i Stedet for toaarig. Er det da formeget forlangt, at den, der først vil tage den almindelige Forberedelsesexamen og saa studere, selv søger at tilegne sig de fornødne Kundskaber i Latinen? Det er hidtil sket i ikke ringe Udstrækning, at saadanne Realister have faaet Undervisning ikke blot i Latin, men ogsaa i Græsk. Den principielle Fordring bliver altsaa den, at Realisterne selv sørge for den Undervisning, den lærde Skole meddeler i de fire nederste Klasser. Men vil Ministeren skabe en særlig Klasse Latinere, der maaske kan mere end de, der gaa ud af fjerde Klasse, men i hvert Fald meget mindre end de, der gaa ud af den sproglig-historiske Afdelings øverste Klasse, saa lidt, at dog en Tillægs-examen bliver nødvendig baade for Theologer og Jurister — vil Ministeriet skabe en saadan Klasse Studenter, saa var det dog ikke formeget at forlange, at de selv kunde besørge det Undervisningsstof til-egnet, som nu kræves af Farmaceuter, for hvem Ingen tænker paa at lave Kursus, og som omtrent svarer til de to første Aars Latinlæsning. Stilledes endda kun denne beskedne Fordring til Selvhjælp, vilde Ministeriets Maal kunne naas gennem en toaarig

mathematisk-naturvidenskabelig Overskole — men efter min Mening bliver det dog hverken hugget eller stukket.

Jeg vil nu ganske se bort fra den urimelige Bekostning, en saadan treaarig Afdeling vilde volde — saa stor, at neppe nogen Privatskole vil vove sig dertil — for hvem er et saadant Kursus egentlig bestemt? De Realister, der ville gaa ind paa den polytechniske Læreanstalt, ville maaske nok gaa ind paa en toaarig mathematisk-naturvidenskabelig Afdeling, men ikke paa en treaarig Afdeling med fuld latinsk Undervisning; de Realister, der ville studere for at blive Theologer eller Jurister, ville betænke sig to Gange paa at gaa ind i en saadan Afdeling, da den ikke meddeler Undervisning i Græsk og ikke tilstrækkelig i Latin. Efter at have anvendt tre Aar i Overskolen skulle de endda læse til en Tillægsexamen, naar de komme til Universitetet. Hvormange Aspiranter til denne Afdeling blive da saa tilbage? Selv den Realist, der vil studere for at blive Mediciner, vilde vistnok hellere, naar han havde Leilighed dertil — og det ville de fleste have — læse nogle Aar Latin og Græsk, om det saa skulde være, samtidigt med at han forberedede sig til den almindelige Forberedelsesexamen for at vinde et Aar ved at gaa ind paa den toaarige Overskole. Hvis Nogen tænker paa Skolelærere eller andre, der i en ældre Alder ville gaa den studerende Vej, er han vist ganske paa Vildspor; for dem er denne Afdeling slet ikke beregnet. De gaa ikke først den Omvej at tage den almindelige Forberedelsesexamen for at gaa en ny Omvej.

gjennem et treaarigt Kursus. Det er prisværdigt af Ministeriet at virke for, at de Unge ikke for tidligt løbe af Skole; men ét maa vi heller ikke glemme, at de Unge snart naa den Alder, at de blive for gamle til at sidde paa Skolebænkene. Ministeriet tænker sig det fyldte 16de Aar som Normalalder (oprindeligt som Lavalder) for dem, der tage den almindelige Forberedelsesexamen; lægge vi hertil tre Aar i Overskolen, faa vi det fyldte 19de Aar som Normalaaret for Afgangsexamen til Universitetet. Det er den højeste Alder, en Skole kan ønske hos sine Disciple. Ogsaa det skulle vi huske, at det er af stor Betydning for de Studerende, at de kunne tage deres Embedsexamen, førend Værnepligtstiden kommer. For hvert Aar ud over det 19de Aar, et ungt Menneske bliver Student, bliver dette vanskeligere at naa.

Fra hvad Side jeg end ser Sagen, maa jeg betragte Ministeriets treaarige Afdeling som mislykket, og kan kun ønske, at en saadan Tanke ikke maa komme til Udførelse. Jeg har gaaet saa vidtløftigt ind paa Sagen, uagtet der vel ikke er overhængende Fare for, at det skal faa Livskraft i Aar; men rammes der ikke en Pæl gennem Forslaget, kan det gaa igjen ad Aare. Lad os beholde Tvedelingen, saavidt muligt rette dens svage Sider, i det mindste indtil Anskuelserne have klaret sig noget mere end nu, og det kan lykkes at stille en bedre Ordning i det bestaaendes Sted.

Efterretninger

om

Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalt

fra Juni 1881 til Juni 1882.

Examina.

Afgangsexamen i 1881. Den skriftlige Prøve for Dimittenderne og fjerde Klasse afholdtes, som forordnet, den 15de, 16de og 17de Juni over de Opgaver, som Ministeriet havde udsendt; den mundtlige Del af Afgangsprøven afholdtes fra den 20de til den 27de Juni. Meddommere ved Afgangsprøven, beskikkede af Ministeriet, vare: Professor Holm i Historie og Græsk, Professor Thrige i Latin, skriftlig og mundtlig, og Oldnordisk, Docent Dr. Sundby i Fransk og Engelsk, Adjunkt Lassen i Mathematik og Naturlære. — Professor Holm censurerede Latin og latinsk Stil, Docent Sundby Tydsk samt Adjunkt Lassen Mathematik for 4de Klasse.

Til Afgangsprøven indstillede sig 10 Disciple, 8 af den sproglig-historiske, 2 af den matematisk-naturvidenskabelige Retning. Fjerde Klasses Examen bestode 12 Disciple, deraf en med Udmærkelse. Navnene og de særlige Fagkarakterer ville ses af omstaaende Lister.

Afgangsexamen i Juni 1881.

Dimittendernes Navne af den sproglig- historiske Retning.	Dansk Stil I.	Dansk Stil II.	Old- nordisk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Latin skriftlig.	Latin mundtlig i det færeste.	Latin mundtlig ikke læst.	Græsk.	Naturlære.	Points.	Hoved- karak- ter.	
Arne J. Poulsen	mg +	mg +	ug -	mg.	mg +	mg +	mg -	mg.	mg +	ug -	ug.	99	Forste.	
Christian Blom	mg -	mg -	ug -	mg -	mg.	ug.	ug.	ug -	ug -	mg +	ug.	99	Forste.	
Mathias Friderichsen	mg.	mg -	mg +	g +	mg -	mg.	mg.	mg +	ug -	mg +	mg.	96	Forste.	
Georg F. L. Sarauw	mg +	mg.	ug.	mg -	mg.	mg -	mg -	mg +	mg -	mg.	mg.	96	Forste.	
Vilhelm J. M. Øhlenschläger	g +	mg -	mg.	g.	mg -	ug -	mg.	g +	g.	g +	mg.	87	Forste.	
Stephan P. C. Nandrup	g +	g +	g +	g.	mg -	mg +	mg.	g +	g.	g +	ug.	87	Forste.	
Johannes B. Brøckner	mg.	mg.	mg -	mg -	mg -	mg +	mg.	mg.	mg.	g.	ug.	86	Forste.	
Valdemar Vilstrup	mg -	g.	mg -	g.	g.	g +	g.	mg.	mg -	g.	mg.	81	Anden.	
Dimittendernes Navne af den matematisk- naturvidensk. Retning.	Dansk Stil I.	Dansk Stil II.	Old- nordisk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Arithmetik skriftlig.	Arithmetik mundtlig.	Geometri skriftlig.	Geometri mundtlig.	Mekanisk Physik m. Optik.	Kem. Phys. m. Astron. o. Meteorol.	Points.	Hoved- karak- ter.
Axel G. V. Petersen	g.	g +	mg.	g +	mg -	mg -	ug -	mg -	mg.	mg.	ug -	mg -	90	Forste.
Carlo V. H. S. Gyldenfeldt	g.	mg -	mg.	mg -	g +	g.	ug.	mg.	mg -	g +	mg -	g.	85	Forste.

Aarsproven i Juni og Juli 1881 for IVde Klasse.

3

N a v n e .	Dansk Stil.	Latin.	Fransk.	Tysk.	Historie.	Geografi.	Arithm. skr. og mdtl.	Geometri skr. og mdtl.	Natur- historie.	Græsk.	Naturlære.	Points.
Christian Sarauw	mg+	ug.	ug÷	ug.	ug.	ug.	ug.	mg÷	ug.	ug÷		85
Martin Schamby	mg+	ug÷	mg.	mg÷	ug.	ug.	mg+	ug÷	ug.	mg.		82
Holger Jacobæus	g+	ug÷	mg+	ug÷	ug÷	ug.	mg+	ug÷	ug.	mg+		82
Peter Christensen	mg.	mg+	mg.	mg.	ug÷	ug÷	mg.	mg+	ug.	mg÷		80
Niels Claussen	mg÷	g+	mg.	mg.	ug÷	mg+	ug÷	ug÷	ug÷		mg.	77
Jacob Hansen	mg.	g+	mg.	mg÷	mg÷	mg+	ug.	mg+	ug.		ug.	77
Aage Morch	mg.	mg÷	mg+	ug÷	g+	mg÷	ug÷	mg.	mg.	g+		74
Valdemar Boberg	g.	g+	mg+	mg÷	mg+	ug÷	ug.	mg÷	ug.	g+		73
Ditlev Fabricius	g.	mg.	mg.	mg÷	g+	mg.	mg.	g+	mg.	mg+		72
Carl Garde-Jørgensen	mg.	g.	g+	g.	tg+	g÷	mg÷	mg÷	mg.	g.		58
Viggo Tutein	mg÷	mg÷	mg+	g+	g÷	g+	g+	tg.	g+	g÷		57
Alexis Michelsen	mg÷	tg÷	tg.	tg+	tg+	ug.	tg.	g.	ug.		mg÷	37

Skolens Aarsprøve afholdtes i 1881 med den Fordeling af Fag og Klasser, som findes anført i forrige Aars Indbydelsesskrift. Efter Aarsprøvens Slutning opflyttedes 13 af 5te Klassen 14 Disciple, fra 4de Klasse 12 af 15, fra 3die Klasse 12 af 19, fra 2den Klasse 12 af 15, fra 1ste 16 af 23, fra Forberedelsesklassen 11 af 18.

Halvaarsprøven afholdtes i December. Den var en fuldstændig Prøve for VI, V og IV Klassen Vedkommende, ordnet som Afgang- og Aarsprøven. I de andre Klasser var Prøven overvejende eller udelukkende skriftlig.

Skolens Overbestyrelse.

Den 4de December 1881 var det 25 Aar siden Hs. Excellence Gehejmerraad **Hall**, der allerede siden Grev Knuths Død i Januar 1856 havde varetaget Forstanderens Forretninger, af Hs. Majestæt Kongen blev udnævnt til Forstander for Herlufsholms Skole og Gods. Dagen blev dobbelt højtidelig for Herlufsholm derved, at Forstanderen og hans Familie tilbragte den i vor Midte. I Løbet af Formiddagen indfandt der sig en Række Deputationer for at hilse paa Jubilaren. Først bragte Disciplene med Skolens Dux som Ordfører deres Lykønskning og en Gave bestaaende af et Sølvskrivetøj; ældre Herlovianere,

Studenter fra de 25 Aar, i hvilke Geheimeraad Hall har været Forstander, tilligemed nuværende og forhenværende Embedsmænd ved Skolen og Stiftelsen overrakte gennem en Deputation, hvis Ordfører Overlærer Neergaard var, som Mindegave et Maleri af Landskabsmaler Godfred Christensen, fremstillende et Parti af Lammehaven med Aaen og Raadmandshaven til venstre; Herlovianersamfundet bragte sin Lykønskning gennem en Deputation, hvis Ordfører var Samfundets Formand, Politidirektør, Etatsraad Crone. Derpaa hilste Skolens Lærere og Stiftelsens øvrige Embedsmænd med Skolens Rektor som Ordfører paa Forstanderen. Godsets Bønder havde sendt en Deputation, for hvilken Sognefoged Johansen førte Ordet, og endelig overrakte Stiftelsens Haandværkere Forstanderen en Adresse. Den egentlige Fest afholdtes om Aftenen, hvor hele Skolens Ungdom, Stiftelsens Embedsmænd tilligemed en Kreds af Damer vare samlede i den smukt oplyste Festsal. Efter Maaltidet blev nedenstaaende Sang af Adjunkt Hoff afsunget, og Skolens Rektor udbragte Jubilarens Skaal med en Udsigt over hans rige Virksomhed for Skolen og Stiftelsen i de forløbne 25 Aar. Efter at endnu Stiftelsens Haandværkere og Arbejdere havde bragt Forstanderen et Fakkeltog i Nyhave, hvorfor denne bragte en bevæget Tak og et Leve for Herlufsholm, endtes Aftenen med Dands i Festsalen, medens Deltagerne i Fakkeltøget fik en glad Aften i Skolens Spisesal.

Naar trættet var dit Øje af at spejde fra Bord
 I Taagen, der laa tæt om alle Strande,
 Og Haanden af at føre det skjæbnetunge Ror
 Igjennem de stormoprørte Vande,
 Da ty'de Du herud til den gamle Klostergaard,
 Hvor hyggeligt der var baade Vinter og Vaar
 Og mange Hjerter iled Dig imøde.

Her følte Du Dig hjemme: din Skikkelse og Færd
 Med Smilet om din Mund og i dit Øje,
 Dit Lunes lette Pile og Kløgtens skarpe Sværd,
 Der løste mangan Knude uden Møje,
 — Alt var os kjendt og kjært, og dit ungdomsvarme Sind
 Tog Glæde og Varsel af den foraarsfriske Kind
 Og Drengens klare Latter gjennem Skoven.

Om Herlufs ædle Tanke og om hans gamle Hus
 Du freded varsomt og det Faldne rejste:
 Hvor Klostermuren trued at synke hen i Grus,
 De røde Fløje snart mod Skyen knejste,
 Og nye Gavle skjærmed om Fortids rige Skat,
 Og overalt Du Omsorgs og Skjønheds Spor har sat
 — Et fredsælt, yndigt Hjem med store Minder!

Hil sidde Du og sæl i din sene Aftenstund!
 Velsignet skal din Gjerning for os være!
 Dit Navn har længe været i alle Danskes Mund
 Og nok Du vandt af Hyldest og af Ære;
 Dog varmere end vi har ingen takket Dig forvist;
 Du staaer bekrandset blandt os som din Bøg i Lunden hist,
 Omsnoet af vore Ønskers friske Ranker.

I Anledning af Dagen havde Forstanderen udarbejdet og omdelt en „Kort Udsigt over Herlufsholms Stiftelses Udvikling, særlig i økonomisk Henseende i Tidsrummet 1856—1881. Trykt som Manuskript for Herlovianere.“ Heraf skal jeg med Hs. Excellence Forstanderens Samtykke meddele et Uddrag.

Ved Grev Knuths Død udgjorde den disponible Kapital, der var indvunden ved Opsparing af Stiftelsens aarlige Indtægter, 54,296 Kr. 58 Ø. — „Strax ved min Tiltrædelse som Forstander maatte jeg stærkt føle de forskjellige Mangler, som i ydre Henseende vare tilstede med Hensyn til Skolens og Opdragelsesanstaltens rette Drift. Med en disponibel Kapital, der ikke var større end nys anført, kunde der imidlertid kun gaas langsomt frem, og Forbedringerne maatte udføres successive, som de kunde bestrides af det aarlige Overskud, der i den første Tid — navnlig efter at Lærernes Stilling var bleven forbedret saaledes, at de kom til at staa lige i Vilkaar med Lærerne ved Sorø Akademi — ikke var betydelig. Det lykkedes dog efterhaanden at faa de mest paatrængende Mangler afhjulpne, navnlig at gennemføre de største og kostbareste Byggearbejder, som vare blevne aldeles uundgaaelige, nemlig en gennemgaaende Restauration af den gamle Kirke og i Forbindelse dermed Bortflytning af de forskjellige Udhuse og Bygninger, henhørende til Rektors Økonomi, som skjæmmede Kirkens Omgivelser, samt en fuldstændig Ombygning af

hele Klosterbygningen, den første i Aarene 1861—63 med en Bekostning af 69,000 Kr., den sidste i Aarene 1867—71 med en Udgift af c. 165,000 Kr.“

Fra Aaret 1872 indtraadte imidlertid en meget gennemgribende Forandring i Stiftelsens økonomiske Forhold. Ved allerhøjeste Resolution af 8de Januar 1870 blev det bestemt, at Stiftelsens Bøndergods skulde tilbydes Brugerne til Arvefæste. — Senere erholdt Forstanderen allerhøjeste Bemyndigelse til at afhænde til Arvefæste den Stiftelsen tilhørende Ejendom Magle Mølle samt de under Stiftelsens Gods henhørende Ejendomme paa under 1 Td. Hartkorn. I det hele er der fra 1ste April 1872 til 31te Marts 1881 fra Stiftelsens Bøndergods, som var . . . 963 Td. 2 Sk. 3 Fk. 1³/₄ Alb. bortarvefæstet Ejen-

domme med Hartkorn 832 — 7 —

Ved Salget af de anførte Ejendomme er opnaaet en Kjøbesum af . . . . . 2,951,319 Kr. 31 Ø.¹)
 hvoraf . . . . . 1,632,375 — 51 —
 tilligemed Stiftelsens Bank-
 aktier . . . . . 10,200 — „ —
 og Erstatningen for Hartkor-
 nets Egalisering . . . . . 15,684 — 61 —
 udgjøre Stiftelsens Grundfond, hvoraf imidlertid en

¹) Herfra afgaar a) den Sum, hvortil den paa de solgte Ejendomme lagte Arvefæsteafgift er capitaliseret (974,466 Kroner) samt b) det Beløb, der som Erstatning for Indfæstning efter Resolutionen af 8. Jan. 1870 bliver til Forstanderens Disposition (12 pCt. af Kjøbesummen, forsaavidt Salg sker til Brugeren, og 8 pCt., forsaavidt Salg sker til Andre) — 344,477 Kr. 80 Ø.

stor Del ikke er rentebærende, eller i al Fald kun giver en meget modereret Rente indtil de oprindelige Arvefæsteres Død.

Uagtet Salgsprisen for de bortarvefæstede Gaarde har været billig (gjennemsnitlig c. 3060 Kr. pr. Td. Hartkorn)¹⁾, har dog Udbyttet for Stiftelsen i financier Henseende vist sig særdeles gunstigt. Indtægten af Stiftelsens Bøndergods var

1856 . . .	36,371 Kr. 28 Ø.
1872 . . .	48,023 — 39 —
1881 . . .	92,928 — 20 —

Saa vel ved Hjælp af det ved Godsets Salg indvundne disponible Fond som ved de forøgede aarlige Indtægter blev det muligt at paabegynde og gennemføre den Række af større Foranstaltninger og Arbejder, som, om end ikke uundgaaeligt nødvendige — saaledes som de to ovenanførte, Kirkens Restauration og Klosterbygningens Ombygning — dog maatte erkjendes at være saare hensigtsmæssige og ønskelige. Efterat de nysnævnte to store Arbejder vare fuldførte til Aaret 1871, er der senere opført:

to nye Lærerboliger, to ældre do. ere ombyggede,
ved Godsforvalterboligen nye Udhuse,
ved Avlsgaarden nye Tilbygninger,
et nyt Materialhus og et nyt Brændehus,
et Gas- og Vandværk samt forskellige
Funktionærboliger,

---

¹⁾ Resolutionen af 8. Jan. 1870 satte som Salgsvilkaar, at der opnaedes en Kjøbesum af mindst 2800 Kr. pr. Td. Hartkorn.

den store Museumsbygning,
 en ny Skovridergaard,
 tre nye Skovfogedboliger og nye Udhuse til
 den fjerde, samt endelig
 en ny Bro over Susaaen.

I Kirken er indlagt Varmeapparat, ved Gaarden og i Skovene er anlagt makadamiserede Veje, og endvidere er foretaget betydelige Bro-lægningsarbejder, Vandlednings- og Kloakanlæg. Skolens Inventarium er delvis fornyet og de videnskabelige Samlinger betydeligt forøgede og systematisk ordnede, ligesom det værdifulde Bibliothek i de sidste Aar er blevet gennemgaaet og katalogiseret. Og samtidigt med, at de nye Bygninger rejste sig paa Herlufsholm, ere de nærmeste Omgivelser blevne omdannede og forskjønnede, dog med stadig Omhu for af det gamle, for Stedet karakteristiske, at bevare saa meget som muligt.

Den samlede Bekostning ved alle disse extraordinære Arbejder har udgjort c. 350,000 Kr., hvilket Beløb er dækket dels af det aarlige Overskud dels af det disponible Fond, der staar til Forstanderens Disposition, og som trods disse Udgifter d. 31te Marts 1881 udgjorde 298,539 Kr. 37 Ø. foruden en Kassebeholdning af 23,520 Kr. 7 Ø.¹⁾

---

¹⁾ I Regnskabsaaret 1. April 1880—31. Marts 1881 beløb Stiftelsens samlede Indtægter sig til 202,429 Kr. 16 Ø., medens Udgifterne vare 152,995 Kr. 55 Ø. saaledes at Aarets Overskud eller Kapitalforøgelse blev 49,433 Kr. 61 Ø.

„Til Slutningen tør jeg udtale“, saaledes ender Forstanderen den korte Udsigt over sin 25-aarige Virksomhed og Herlufsholms Udvikling i dette Tidsrum, „at Herlufsholms Skole befinder sig i en saadan Tilstand, at den kan siges paa en tilfredsstillende og tidssvarende Vis at fyldestgjøre sit Formaal, og derhos i Henseende til alle ydre Betingelser nu paa en værdig Maade staar som Vidnesbyrd om det sjeldne Højsind, den storartede Gavmildhed, hvormed dens ædle Stiftere grundlagde den. At et naadigt Forsyn til sene Tider vil vaage over Herluf Trolles og Birgitte Gjões Kjærlighedsværk, er mit inderligste Ønske paa denne Dag, og hertil slutte sig, det véd jeg, alle Herlovianere“.

Lærerpersonalet.

Det forløbne Aar har været stærkt bevæget og bragt ikke faa Forandringer i Lærerkollegiet og i hele Skolens og Opdragelsesanstaltens Liv og Virken. Allerede inden det sidste Skoleprogram udkom, var det uigjenkaldelig afgjort, at Inspektør, Overlærer Leth vilde forlade Herlufsholm ved Skoleaarets Udgang. I mange Aar havde Inspektør Leth talt om at trække sig tilbage fra sin ansvarsfulde og trættende Gjerning, og mere end en Gang indgivet sin Begjæring om Afsked, men Forstanderens Opfordrin-

ger til at blive og hans egen Kjærlighed til Herlufsholm og til den Gjerning, han der havde røgtet i saa mange Aar, bragte ham altid til i det afgjørende Øjeblik at tage sin Ansøgning tilbage. Da Inspektør Leth derfor igjen i Maj 1881 ansøgte Forstanderen om sin Afsked, vilde denne ikke opgive Haabet om ogsaa den Gang at bevæge ham til at blive, men da Inspektør Leth af Hensyn til sit nedbrudte Helbred — en tiltagende Øjensvaghed i Forening med almindelig Svækkelse — fastholdt sin Begjæring, maatte Forstanderen d. 17de Maj give sit Samtykke til, at „den rige Virksomhed, som Inspektør Leth havde udfoldet i 34 Aar i Herlufsholms Stiftelses Tjeneste, da de legemlige Kræfter ikke længere strakte til, fandt sin Afslutning“ med Skoleaarets Udgang. Det er ikke endnu Tiden til nærmere at gaa ind paa, hvad Inspektør Leth har været for Herlufsholm og den Ungdom, der var betroet hans særlige Varetægt, i saa lang en Aarrække. Virker han ikke mere blandt os, er hans Livsbane dog endnu ikke endt. Der er vel ogsaa dem, der bedre end jeg, naar Tiden engang kommer, kunne skildre hans Liv og Virksomhed i de forløbne 34 Aar. Men det være mig tilladt til Slutningen at hensætte de Ord, hvormed Hs. Excellence Forstanderen, der i 25 Aar har fulgt Inspektør Leths Virksomhed, slutter sit Brev til ham: „Jeg beder Vorherre om at skjænke Dem en mild og god Livsaften, som den fortjener at faa den, der har brugt alle sine Kræfter i kjærlig, opofrende Virken for mere end ét Slægtled af Unge. Velsignelsesrig,

ogsaa for Dem selv, har denne Gjerning været, for hvilken Herlufsholms Forstander nu bringer Dem sin oprigtige Tak“.

Inspektør Leth havde frabedt sig enhver højtidelig Afsked, men Dimissionsfesten ved Afgangsexamens Slutning, hvor han sidste Gang var samlet med Lærere og Disciple, blev tillige en Afskedsfest for ham. Om Formiddagen overrakte Hs. Exc. Forstanderen Inspektør Leth Dannebrogordenens Ridderkors, hvormed Hs. Majestæt Kongen under 20. Juni havde beaaet ham. Skolens Rektor bragte vor Inspektør Skolens Tak for hans Virksomhed, og paa de ældre Herlovianeres Vegne talte Højesteretsadvokat Zahle, Medlem af Herlovianersamfundets Bestyrelse, der som Deputation fra Samfundet var kommet herud i Dagens Anledning. Baade fra Disciple og Forældre modtog Overlærer Leth synlige Tegn paa, hvad han havde været endnu for den Slægt af Unge, for hvilke han sidst havde virket. Et Portræt af Inspektør Leth var ved en tidligere Lejlighed som Minde fra hengivne Disciple foranstaltet malet af Portrætmaler Olrik; men det havde været Inspektør Leths Ønske, at det ikke maatte ophænges, saalænge han endnu virkede ved Skolen, hvorfor Portrætet henstod hos Maleren. Nu er det ophængt i Læsesalen over Kathedret ligefor Disciplenes Øjne, for at det kan bevare Mindet om Inspektør Leths Træk ikke blot for den nuværende, men ogsaa for kommende Slægter.

Ved Dimissionsfesten blev følgende Sang af Pastor Muncck afsunget:

Nu har han endt sin Skoletid
 Den gamle kjære Overlærer,
 Idag han efter meget Slid
 Blandt Dimittender figurerer.
 Men før hans Røst herude tier,
 Og før „en Saga blot“ han bli'er,
 Vi Testimonium ham gi'er
 Med Vemod og med Smil i Øjet.

Han var saa ung, saa let paa Taa,
 Da Stemann gjorde ham til Fange
 Og spaaed sandt, at her just laa
 Hans rette Kald for Tider lange,
 Da Herlufsholm blev Bruden god,
 Til hvem han fæsted Hu og Mod.
 Her fir' og tred've Aar han stod
 Og fik en grusom Mængde Dreng.

Hans Haar blev tyndt, hans Gang blev stiv,
 Men Hjertet i ham aldrig sløvet,
 Det elsked Drengens friske Liv
 Og kvaltes ej i Skolestøvet.
 Hver lille Svend her traadte ind
 Med Angst og Hjemve i sit Sind
 Fik tørret Taaren af sin Kind,
 Naar Albert Leth fik ham i Tale.

Vel var han tidt en gammel Knark,
 Som Søragesange helst gad kvæde,
 Og Sagnet gik ved Storepark:
 „Begravelser er al hans Glæde“.
 Men det skal siges, nu han gaar,
 Og det skal mindes hundred Aar:
 Sig selv han aldrig husked, naar
 Det mindste Drengbarn blev daarlig.

Han meget heller gav end tog
 (Undtagen Piben og Cigaren),
 Med Skjemt og Alvor han opdrøg
 Som Ungdomsfører helbefaren,
 For mangan Fa'er og Mo'er en Trøst,
 For mangan Mand i Vest og Øst
 En aldrig helt udslettet Røst
 Om ærlig brav og mandig Stræben.

Gud signe dine Fremtids Aar,
 Vor gamle Lærer, Ven og Leder!
 Du glemmer aldrig Herlufs Gaard,
 Saa lidt som Fugle deres Reder.
 Men Du bli'er heller aldrig glemt,
 Thi Tiden sletter ej saa nemt,
 Hvad nu i Krøniken er gjemt
 Om Albert Leths trofaste Gjerning.

At finde en Mand, der paa en saa fyldig og
 ejendommelig Maade, som det var Overlærer Leth
 givet at gjøre det, kunde varetage den sammensatte
 Gjerning, som havde paahvilet Inspektøren, maatte
 anses for omtrent umuligt. Det kunde vel ogsaa
 være tvivlsomt, om en Forening af saa uensartede
 Funktioner paa én Haand i og for sig var ønskelig.
 Spørgsmaalet om en eventuel Ordning af Inspektions-
 forholdene blev imidlertid udsat til indeværende Skole-
 aar, og Adjunkt Jensen, der som Viceinspektør
 havde havt Tilsyn med de mindste Disciple og tillige
 tidligere under Inspektør Leths Sygdom havde havt
 Sygeplejen under sig, konstitueredes som Inspektør

fra det nye Skoleaars Begyndelse, medens Pladsen som Adjunkt og Tilsynsmand for de smaa Disciple blev opslaaet ledig. Adjunkt Jensen, der allerede i længere Tid havde søgt Præstekald, bragte Skolen det Offer at opgive at søge i den nærmeste Tid og bandt sig til Herlufsholm indtil Udgangen af Aaret 1881, for at der saaledes lettere kunde dannes en Overgang til de nye Forhold. Under 4de Juli konstitueredes Kand. theol. Ernst Petersen som Adjunkt fra dette Skoleaars Begyndelse, saaledes at han fik Tilsynet med de mindste Disciple.

Adjunkt Skeby, der i en Række Aar havde havt Tilsyn med den ældste Sovesal, men hvis Helbred krævede en midlertidig Lettelse, havde i August 1881 indgivet en Ansøgning til Forstanderen om at maatte faa paa nogle Maaneder, højest til Slutningen af dette Skoleaar, en Vikar, som skulde ligge paa Sovesalen og overtage Adjunkt Skebys Timer i de lavere Klasser, medens han selv vedblev at læse i de øverste Klasser og beholdt Inspektionen. En saadan Ordning gik Forstanderen ind paa, og fra September Maaned har Stud. mag. O. Münster saaledes været knyttet til Skolen, og dette Vikariat vil fortsættes indtil Skoleaarets Udgang.

Den 14de Novbr. 1881 udnævntes Skolens Rektor Dr. phil. Johannes Forchhammer allernaadigst til Ridder af Dannebrog.

I December Maaned, da det var sikkert, at Adjunkt, konst. Inspektør, Jensen vilde blive udnævnt til Præst ved den danske Menighed i Newcastle, vare

Forslagene til den nye Ordning af Inspektionsforholdene udarbejdede, drøftede i en Række Lærermøder og med nogle Modifikationer vedtagne af Forstanderen. Ifølge denne Ordning skulde det Tilsyn med Disciplene, der tidligere var delt mellem tre Lærere, Adjunkt Hasselager, som Tilsynshavende for sjette Klasse, Inspektøren og den Viceinspektør, der havde Tilsyn med de mindste Disciple, blive delt imellem fire Lærere, saaledes at de Lærere, der havde Sovesal, skulde være Udlæggere og Tilsynshavende for de Disciple, der laa paa deres Sovesal. Ved Siden af disse Sovesalsinspektører skulde en Økonomiinspektør have Tilsyn med hele den ydre Orden, med Økonomien og Tyendet, med Bygninger og Inventarium, medens en særlig Sygeinspektør skulde have Tilsyn med Sygeplejen og Alt, hvad der angik Skolens hygiejniske Forhold. Denne sidste Plads blev opslaaet ledig, og under 4. Januar 1882 konstitueredes Kand. theol. Rudolph Bay som Adjunkt med Sygeinspektion ved Herlufsholms lærde Skole og Opdragelsesanstalt. Den 1ste Februar, da Pastor Jensen havde forladt Skolen og den Virksomhed, han her havde udfoldet i 4½ Aar med saa stor Nidkjærlighed, og Adjunkt Bay tiltraadte sin Plads, traadte den nye Ordning i Kraft, saaledes at Adj. Skeby, Bruun og E. Petersen bleve Tilsynsmænd for de tre Sovesale paa Skolebygningen og Udlæggere for vedkommende Disciple, Adjunkt Markman Økonomi- og Adjunkt Bay Sygeinspektør, og disse fem skiftede det ugentlige Tilsyn mellem sig.

Endnu et Tab forestaar Skolen, idet Overlærer

Neergaard, der som Lærer, særligt i Naturhistorie, har været knyttet til Skolen fra samme Tid som Inspektør Leth — de udnævntes begge paa samme Dag 1. September 1847 — har indgivet sin Begjæring om Afsked til næstkommende Skoleaars Begyndelse og faaet den bevilliget (9. Sept. 1881). Overlærer Neergaards Helbred har længe været skrøbelig; men det var med Vemod, at han bestemte sig til det afgjørende Skridt, og det er med Vemod, at Skolen, Medlærere som Disciple sige ham Farvel; han efterlader sig mange Venner, der ville bevare ham og hans Gjærning i taknemmelig Erindring, og ikke en eneste Uven. Ogsaa ham ville vi ønske en mild og god Livsaften. Til Overlærer Neergaards Eftermand fra næste Skoleaars Begyndelse har Forstanderen konstitueret Kand. mag. Traustedt, der for Tiden opholder sig paa en Studierejse i Italien.

Disciplene.

Efter den offentlige Prøve i 1881 afgik herfra til Universitetet: Arne Poulsen, Christian Blom, Mathias Friderichsen, Georg Sarauw, Axel Petersen, Vilhelm Øhlenschläger, Stephan Nandrup, Johannes Brøchner, Carlo Gyldenfeldt og Valdemar Vilstrup.

Fremdeles udgik af fjerde Klasse Alexis Michelsen med samme Ret, som om han havde taget Realafgangsexamen af højere Grad.

Før eller ved Skoleaarets Slutning udgik af IV Klasse Olaf Lange (for at blive Apotheker), af III Kl. Vilhelm Munck (til Handelen), af II Kl. Holger Kietz, af I Kl. Francisco Langgaard, af Forberedelsesklassen Einar Tutein og Godske Salicath.

Ved Optagelsesprøven kom 25 nye Disciple til, saa at Herlufsholm begyndte Skoleaaret med 115 Disciple og 9 skolesøgende. I Aarets Løb ere to skolesøgende og 1 Aspirant optagne som Disciple.

I Skoleaaret ere udmeldte af III Kl. Jens Jensen og Adolf Weeke og af Forberedelsesklassen Victor Hørup.

Skolen tæller saaledes ved Maj Maanedes Udgang 114 Disciple og 7 skolesøgende, som her opføres efter den Plads, de indtage i Klasserne efter Gjennemsnitsnummeret i Aarets første 8 Maaneder, VI og V Klasse efter Udfaldet af Halvaarsprøven. Faderens Stand er anført i Parenthes. De nyoptagne Disciple betegnes med *; deres Fødsels-Aar og -Dag ere tilføjede. De skolesøgende Disciples Numere ere satte i firkantet Parenthes.

Bimittenderne.

1. Frederik Knudsen (afd. Jernbane-Entreprenør K.)
2. Christian D. T. Saugman (Godsforvalter S. paa Corselitze).
3. Georg P. U. Wilhjelm (Godsejer W. til Orenæs, Falster).

4. P. Louis H. Jørgensen (Overlæge J., R. af Db., i Helsingør).
5. Vilhelm A. Wille (afd. Billedskjærer W.).
6. Johannes J. V. H. Find (Sognepræst F. i Allerslev).
7. Henrik V. Jastrau (Kapitain J., R. af Db., Slotsforvalter paa Fredensborg).
8. F. C. Georg Frisch (afd. Proprietær F.).
9. Thomas R. Segelcke (Brænderiejer S. i Hjørring).
10. Jacob Jacobsen (Boghandler J. i Thorshavn).
11. Carl C. S. Christensen (Skolelærer C. i Snertinge).
12. Jens J. Eschen (Toldkontrollør E. i Faxe).
13. L. Peder Larsen (Smedemester L. ved Skovsgaard)*).

V Klasse.

1. Martin C. Schamby (afd. Skibstømrrer S.).
2. Christian P. E. Sarauw (Forstraad S. paa Petersværft, Vordingborg).
3. Peter G. Christensen (Møller C., Borbjerg Mølle).
4. Jacob S. Hansen (Kjøbmand H. i Holbæk).
5. Niels H. Claussen (Proprietær C. til Rosendal ved Hobro).
6. Valdemar Boberg (afd. Sognepræst B).
7. Carl G. G. Jørgensen (Godsejer J. til Tiselholt, Fyen).
8. Aage Mørch (afd. Kjøbmand M.).

---

*) Indtager denne Plads paa Grund af Sygdom.

9. Ove G. F. Rostrup (Cand polyt., Seminarielærer R. i Skaarup).
10. H. Ditlev Fabricius (Proprietær F. paa Paradisgaarden, Glostrup).
11. Viggo Tutein (Proprietær T. til Høgholt).
12. Holger R. H. Jacobæus (Proprietær, Cand. juris J. til Appelsbjerg*).

IV Klasse.

1. J. J. Vilhelm Halgreen (Dyrlæge H. i Holbæk).
2. Immanuel J. Nansen (Sognepræst N. i Næstved).
- [3]. Einar Hallager (Godsforvalter H., Herlufsholm).
- [4]. Holger Forchhammer (Skolens Rektor).
- 5*. Hans V. Andersen (Skibskapitain A. i Faaborg),
f. 3. Aug. 1866.
6. Jens O. C. Bayer (afd. Vinhandler B).
7. Axel Rasmussen (afd. Godsforvalter, Cancelliraad R.).
8. Azur M. Levin (Distriktslæge L. i Farsø).
9. Axel J. Hansen (kgl. Skovrider, Forstraad H. paa Dæmpegaard, Lillerød).
10. Carl F. Martensen (Toldkontrollør M. i Marstal).
11. Poul C. V. Brohm (Forpagter B. paa Bavelse).
12. Erik Møller (Hotelforpagter M. i Sæby).
13. Anton C. N. Abrahamsen (Skolelærer A., Vaabensted, Maribo).
14. Martinus Møller (Skomagermester M. i Næstved).

---

*) Indtager denne Plads paa Grund af Sygdom.

15. N. Ferdinand Eschricht (Overlæge E., R. af Db., Farum).
- 16*. Palle A. V. Rosenkrantz (afd. Kammerherre, Baron R.), f. 22. April 1867.

III Klasse.

1. Henrik A. Madsen (Kjøbmand M. i Næstved).
2. Hjalmar V. Nielsen (afd. Kapitain N.).
3. F. Carl C. J. Dragsted (Postmester D. i Frederikshavn).
4. Gutzon P. Münster (afd. Forpagter M.).
- [5]. Axel A. Mossin (Adjunkt M., Herlufsholm).
6. G. U. Frederik J. West (Overlærer W., Storehedinge).
7. P. Uffe L. M. R. S. K. Carstens (Lærer C., Ærøskjøbing).
8. Chr. Ludvig Ernst (afd. Proprietær E.).
9. August F. Levinsen (forhenværende Godsforvalter L. i Kjøbenhavn).
10. N. Christian Lunding (Cand. juris, Assistent L. i Kjøbenhavn).
11. K. Valdemar Rosenstand (Distriktslæge R. i Maribo).
12. Johannes Munck (Sognepræst M. til Herlufsholm).
13. Axel L. T. Øhlenschläger (Sognepræst Ø. i Sørbymagle).
14. Viggo G. Holm (afd. Kapitain i Søetaten H.).
15. Hans B. C. Boeck (Inspektør B. i Holbæk).
16. Niels Peter Ernst (Brøder til Nr. 8).

- 17*. M. Julius C. T. Jensen (afd. Skibstømrer J.),
f. 20. Juli 1866.

II Klasse.

1. Otto C. Krogh (Gaardejer K. i Snesløv).
2. Elimar C. Egede (Forpagter E., Vordingborg).
3. Frederik J. H. Olsen (afd. Professor, Rektor O.).
- 4*. Niels Chr. Hyhn (Amtstuefilialbestyrer H. i
Kallundborg), f. 20. April 1867.
5. J. Christian Jørgensen (Broder til Nr. 4 blandt
Dimittenderne).
- 6*. G. Holger Waage (Sognepræst, Provst W. til
Herlufmagle), f. 22. Oktbr. 1868.
- 7*. Erik H. Waage (Broder til Nr. 6), f. den 18.
Novbr. 1869.
8. Kai Chr. M. C. N. Brockdorff (afd. Dyr læge B.).
9. Emil H. Schebye (Landinspektør S. i Maribo).
- 10*. Nicolai J. A. Nicolaisen (Husmand N. i Hal-
sted, Lolland), f. 23. August 1867.
11. Otto A. H. Moltke (Oberst i Artilleriet M.,
R. af Db. og Dbm.).
12. Christian A. J. Mogensen (Godsforvalter M.,
Liliendal).
13. Christian V. A. B. Bergh (Overlærer B. i
Thorshavn).
14. Rose D. F. Fugl (Kapitain i Sætaten F.).
15. Johan C. Sander (Kjøbmand S., Næstved,
R. af D.).
16. J. Frederik Fabricius (Broder til Nr. 10 i V
Klasse).

17. C. Theodor H. Borries (Kjøbmand B. i Helsingør).
- [18]. Axel V. Hallager (Broder til Nr. 3 i IV Klasse).
- 19*. Axel Bergh (Broder til Nr. 13), f. 7. Novbr. 1868.
20. A. Emil Qvistgaard (afd. Boghandler Q.).
- [21]. Einar Forchhammer (Broder til Nr. 4 i IV Klasse).
- 22*. J. Ditlev Lund (Hotelvært L., Kjøbenhavn), f. den 19. Juni 1868.
23. Georg A. Lange (Docent L., R. af Db.).

I Klasse.

1. V. Carl Vallø (afd. Overretssagfører V.).
2. Charles F. E. v. Meyeren (Lieutenant, Telegrafsekretær v. M., Kjøbenhavn).
3. Carl Fox Maule (afd. Proprietær M.).
4. J. H. Christian Becker (Læge B. i Nakskov).
5. Sophus N. Stub (Stationsforvalter S. i Næstved).
6. Knud F. Hoffman (Organist H. paa Herlufsholm).
7. Vilhelm F. J. S. Dahl (Grosserer D. i Kjøbenhavn).
8. Henrik E. Fensmark (Byfoged og Sysselmand F. i Isafjord).
9. Olaf E. Hansen (Skovrider H., Næsbyholm).
- 10*. Frederik L. Moltke (Kammerherre, Amtmand M., R. af Db.), f. 13. Jan. 1870.
11. Vilhelm M. C. Oxenbøll (Borgmester O., R. af Db., Stubbekjøbing).
12. Mathias K. Levin (Broder til Nr. 8 i IV Klasse).

13. J. Christian M. Thomsen (Manufakturhandler T. i Kjøbenhavn).
- 14*. Jens M. Thuesen (Detailhandler T. i Aabenraa), f. 30. Aug. 1868).
- 15*. Philip P. Rosenstand (Justitsraad, Byfoged og Politimester R. i Helsingør), f. 26. Marts 1868.
- 16*. Holger H. Mickdal (Isenkræmmer M. i Stege), f. 2. Juli 1869.
17. Axel S. Dahl (Broder til Nr. 7).
- 18*. Albert V. R. Magius (Forpagter M. paa Elvedgaard), f. 7. Marts 1869.
19. Thomas M. Thomsen (Prokurator T. i Næstved).
- 20*. Otto A. Lütken (Kapitain L., Helsingør), f. 26. Septbr. 1868.
21. Marius P. V. Gad (Sognepræst G. i Aasted, Sæby).
22. Markus H. Rosenkrantz (Broder til Nr. 16 i IV Klasse).
- [23]. Gunnar Hoff (Adjunkt H. paa Herlufsholm).
- 24*. R. Johan Mogensen (Broder til Nr. 12 i II Klasse), f. 15. Juli 1869.

Forberedelsesklassen.

- [1]. Johannes Forchhammer (Broder til Nr. 4 i IV og Nr. 21 i II Klasse).
2. V. Emil Juhl (Kjøbmand J. i Horsens).
3. George D. Helland (Konsul H. i Hongkong).
- 4*. C. Valdemar Weeke (Kjøbmand W. i Næstved), f. 5. Marts 1871.
- 5*. Harald Vilstrup (Provst V., Sognepræst i Bjerregrav), f. 29. Aug. 1870.

- 6*. Gustav F. Jessen (Jægermester J.), f. 5. Maj 1870.
- 7*. Ludvig F. Find (Broder til Nr. 6 blandt Dimittenderne), f. 16. Maj 1869.
- 8*. Axel J. W. Bergen (Kjøbmand B. i Næstved), f. 23. Aug. 1869.
- 9*. Knud S. Dahl (Broder til Nr. 7 og 17 i I Klasse), f. 3. Febr. 1871.
- 10*. Fritz L. C. Magius (Broder til Nr. 18 i I Klasse), f. 18. Novbr. 1870.
11. Frants C. Jessen (Ritmester, Branddirektør v. J., R. af Db. i Horsens).
- 12*. Christoffer Budde (Højskoleforstander, Cand. mag. B. paa Holsteinsminde), f. 31. Maj 1870.
- 13*. I. Folmer Bachevold (Godsforvalter B. paa Løvenborg), f. 7. Decbr. 1871.
- 14*. Carl V. J. Bøye (Kapitain, Toldforvalter B. i Christianssted), f. 16. Decbr. 1868.
- 15*. Jacob K. Jespersen (Forpagter J. paa Beldringe), f. 7. Decbr. 1870.
- 16*. Otto E. Ingerslev (Læge I. i Præstø), f. 28. Novbr. 1870.

Det aarlige Kontingent for en Discipel paa Herlufsholm er 480 Kroner som Vederlag for Undervisning, Bolig, Kost, Vask, Belysning og Drændsel, i Sygdomstilfælde Lægehjælp og Medicin.

Nye Disciple optages ikke i Skoleaarets Løb.
Anmeldelser om Aspiranter til de Pladser, der

blive ledige ved Slutningen af Skoleaaret, indsendes til Stiftelsens Forstander, Hs. Excell. Gehejmeraad Hall, inden Udgangen af Maj Maaned; foruden Drengens fulde Navn og Fødselsdatum maa deri opgives, hvad han har læst, og hvilken Klasse han forberedes til. Kommer han fra en anden Skole, maa Vidnesbyrd fra denne medfølge. Hvert Aars Oktober Maaned udgiver Skolen en Undervisningsplan for de lavere Klasser, der erholdes hos Skolens Rektor.

Der turde være Anledning til at gjøre Forældre og Vænger opmærksomme paa, at Udmeldelser altid maa tilstilles Rektor inden Udgangen af den Maaned, hvori Disciplen skal forlade Skolen; for enhver Discipel, der ikke er udmeldt inden den 1ste i en Maaned, maa denne Maanedes Kontingent betales. Udmeldelser i Juleferien bør altsaa tilstilles Rektor inden December Maanedes Udgang og i Sommerferien inden Juli Maanedes Udgang.

Skolen og Opdragelsesanstalten.

Hvilke Forandringer Vexlingen af Lærere har medført i Undervisningens Gang, vil ses af efterfølgende Fagfordeling; de Forandringer, der ere indtraadte i Ordningen af Inspektionsforholdene, er omtalt i det Foregaaende (S. 41); de Forandringer endeligt, der ere foretagne med Lokalerne af hygiejniske Grunde, vil det være rettere at omtale i næste Program, hvor jeg kunde ønske at gjøre hele dette Spørgsmaal for Herlufsholms Vedkommende til Gjenstand for en nærmere Behandling.

Herlufsholms Skole er ingen Realskole; naar en Discipel ikke er bestemt til at studere, er hans Plads ikke her.

Undervisningen er beregnet paa fuldstændig Gjennemførelse af begge de ved Lov af 1ste April 1871 fastsatte Retninger for den lærde Skole, den mathematisk-naturvidenskabelige og den sproglig-historiske. Skolen bestaar saaledes foruden Forberedelsesklassen af 6 etaarige Klasser (I—VI). Af de 13 Dimittender have de 4, af V Klasse 3, af IV Klasse 2 og af III Klasse, hvor Adskillelsen indtræder, 6 Disciple valgt den mathematisk-naturvidenskabelige Retning.

Hebraisk have i Aar to Disciple af 5te Klasse læst.

Gymnastik, Svømning og Skydning er øvet paa sædvanlig Maade. Skolen har i afvigte Efteraar hos Fabrikant Schilling i Suhl anskaffet tre lette Remington-Rifler, ved Hjælp af hvilke det er lykkedes at fremme Skydningen en Del mere end hidindtil.

Elevantallet paa **Snitteskolen** har i Skoleaaret 1881—82 været: 32 i Oktober, 34 i November, 35 i December, 26 i Januar, 22 i Februar, 17 i Marts. De fire Fripladser have været tildelte Disciplene J. Jensen de første 3 Maaneder, H. Madsen de 3 sidste, C. Lunding, V. Holm og O. Krogh. Undervisning i Snedkerarbejde er bleven benyttet af 7 Disciple.

Skolens Fester, der gjerne vende tilbage hvert Aar i en vis Orden, gjør jeg i Reglen ikke til Gjenstand for nærmere Omtale. I Aar har jeg allerede havt Lejlighed til at omtale Dimissionsfesten ifjor, der blev en Afskedsfest for Overlærer Leth, og den særlige Højtid ved Forstanderens Jubilæum den 4. Decbr. Ved Festen den 14. Januar til Minde for Herluf Trolle (der forøvrigt i Aar afholdtes den 15., da den 14. var en Lørdag) blev nedenstaaende Kantate, skrevet af Læge H. Kaarsberg og komponeret af Organist Hoffman, afsungen*):

C h o r .

Herlof! — dit Hus er smykket! —
 Se, hvor de flokkes om Arnen! —
 Mænd og Kvinder, som stævned'
 Hid paa de øde Veje. —

Hjælp os nu, Mænd og Kvinder,
 Glade Festen at fejre,
 Festen for Herlof Trolle
 Og for vort skønne Hjemsted.

M e l o d r a m a .

— Ja, Du er skøn, Du gamle, røde Gaard!
 Naar Vintrens Sne din Fod og Isse krandsrer,
 Naar Storcken kommer, og den unge Vaar
 Med Smil og Sang i dine Lunde dandser. —
 — Vor Fader, Herlof! — Du har følt og vidst,
 At der til Skole hører mer' end Bøger,
 Hvori Forstanden kold sit Bytte søger,
 Og Vid og Viden gjælde først og sidst. —

---

*) Er senere udkommet i den kongelige Musikhandel.

— — Nej, ikke blot ved Skolens sorte Bord
 Din Sønneflokk skal smukt sin Vinge øve:
 I Eng, i Skov, i glade Sang'res Chor, —
 Ved stille Strøm, hvor Lotus lænket svømmer
 Og troer, at ingen aner, hvad den drømmer,
 Hvor Bøgen ømt de unge Vaarskud tor, —
 Dér staar vor Sjæl mer' end Forstanden Prøve! —
 Dér tager Svalen os paa Flugt afsted,
 Naar den ved Dæmring duver gjennem Luften; —
 O Stakkel, Du, som aldrig fulgte med,
 Som aldrig aanded' Kraft af Foraarsduften! —
 — Dér smiler Haabet bag det klare Blad,
 Fra Blomstens Kalk, fra Nattens Stjernevimmel: —
 Da hvælver Drengen kjækt sin Fremtids Himmel,
 Og paa dens Undre tror han barneglad.

Recitativ.

Ja, her vor Vaar er liffig, smuk og lys,
 — O, slip den ej! gjør den til Livsens Eje!
 Den elske vi, den følge os paa Veje,
 Naar Vintrens Røster raabe: Glem og frys! —
 — — Vaar! — bliv da hos os! Mind os med solvarmt Kys
 Om Barnets Fryd i Herlofs skjønnne Have. --
 Skjul Dig ej for os, Himmel, ren og stille,
 Som Drengen ejed, da han end var lille; —
 — Da faaer Du, Yugling, Livets bedste Gave. —

Sang med Chor.

Hvad gavner os Kjæder at bære,
 Tunge af gyldne Ringe,
 Naar Hjærtet, som slaar under Guldnet,
 Ikke er værd en Tvinge.

Hvad gavner vel Pantser og Plade,
 Hjelme med svarte Fjedre,
 Naar han, som til Kamppladsen stedtes,
 Kakkelovnskrog fandt bedre.

Gud! — om Du skjænker os Guldet,
 Lad os som Herlof det bære. —
 Naar vi til Livs-Kampen fylkes,
 Vær Du vor Kraft og vor Ære! —

Slutningschor.

Naar Sværd og Skjold er' rustned',
 Og Kjæmpen Støv og Mulde,
 Naar Brynjens Nagler alle
 Forlængst paa Gulvet fulde; —

Naar Seclerne fordunkle
 Den Skrift, som Sværdod prænted
 Om Helteblod, der ødtes,
 Om Sejr ved Stordaad hentet; —

Da vil end Mindet slynge
 Sig friskt og ungt om Graven,
 Hvor Du, vor Fader! blunder
 Saa trygt i Klosterhaven:

Thi dybt kan Sværdet ridse
 Sin Kjæmpes Kampbedrifter,
 Men dybere end Sværdets
 Naar Kjærlighedens Skrifter. —

Endnu en Fest staar der tilbage at omtale, der er af en ganske særlig Art, idet over 80 gamle Herlovianere, af hvilke de ældste i Aar fejre deres 60-aarige Studenterjubilæum, anden og tredie Pintsedag have været Stiftelsens Gjæster. Den første Dag besaas Bygningerne og den nærmeste Omegn, den anden Dag foretoges i det skønneste Vejr en Kjøretur gjennem Stiftelsens Skove, Kalbyris og Stenskovene.

I indeværende Skoleaar have Fagene været fordelte paa følgende Maade:

	Ugentlig.
Rektor Forchhammer Græsk i VI, Latin i V Klasse	14 Timer
Overl. Kielsen Græsk i V, Latin i IV og III	21 —
Overl. Neergaard Hebraisk i V, Naturhistorie og Geografi i IV—I samt Naturhistorie og indtil Februar Geografi i Fbkl.	21(19) —
Adj. Mossin Mathematik i IV og III, Naturlære i VI S og V S, Historie i IV, III og II og efter Februar Naturlære i IV og III	22(26) —
Adj. Hoff Dansk, Engelsk og Oldnordisk i VI og V, Tydsk i IV og Fbkl., Historie i I og Fbkl. og en Time med VI og V	22 —
Adj. Hasselager Historie i VI og V, Græsk i IV og III, Latin i II	25 —

	Ugentlig.	
Adj. J. Petersen Naturlære i VI M, V M, og Chemi i IV, Mathematik i VI M, V M, II og I, geometrisk Tegning i VI M, V M og III	30	—
Adj. Markman Fransk i III og indtil 15de September i Fbkl. samt (med Assistenten) Gymnastik m. m. i alle Klasser	26(21)	—
Adj. Skeby Fransk i VI, V og indtil 15de September i IV, II og I og lige- ledes indtil 15de September Natur- lære i IV og III	22(9)	—
Ad. Jensen indtil Februar Religion i III—I og Regning i Fbkl.	10	—
Adj. Bruun Latin i VI og I, Tydsk i III, II og I og indtil Februar Dansk i IV	23(20)	—
Konst. Adj. E. Petersen Dansk i III, II, I og Fbkl., Religion i Fbkl.	14	—
Konst. Adj. Bay. Fra Februar Religion i III, II, I, Geografi i Fbkl., Dansk i IV	11	—
Tegnel. Bertelsen Skrivning og Teg- ning i II—I og Fbkl.	10	—
Organ. Hoffman Sang i hele Skolen	4	—
Stud. mag. Münster (som Vikar) fra 15de September Fransk i IV, II, I, Fbkl., indtil Februar Naturlære i IV og III, efter Februar Regning i Fbkl.	18	—

I Sangundervisningen deltage alle de Disciple, der have Stemme, stemmevis en Time om Ugen; Løverdag Eftermiddag Kl. 5—6 holdes Fællessang.

I særskilte Timer (20 om Ugen) giver Skolens Musiklærer, Organist Hoffman, Undervisning i Instrumentalmusik til de Disciple, der ytre Lyst og Anlæg i denne Retning og tidligere have modtaget Undervisning deri.

Fagernes ugentlige Timetal i de forskjellige Klasser ses af følgende Tabel:

	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Fbkl.
Dansk (Oldnordisk) . .	4 (1)	4 (1)	2 (1)	2 (1)	2	3	4
Latin	8	8	8	7	8	6	—
Græsk	6	6	5	5	—	—	—
Fransk	(1)2(2)	4(1)	2	3	3	4	5
Tydsk	—	—	2	2	2	2	4
Engelsk	2	2	—	—	—	—	—
Religion og Bibelhist.	1	1	—	2	2	2	2
Historie	4	3	2	2	2	2	2
Geografi	—	—	2	1	2	2	2
Mathematik og Regning	(8)	(8)	5	5	5	4	4
Naturlære	3 (5)	3 (5)	(4)	(2)	—	—	—
Naturhistorie	—	—	2	2	2	2	2
Skrivning	—	—	—	—	1	2	3
Tegning	(2)	(2)	—	(2)	1	1	2
Sang	2	2	2	2	2	2	2
Gymnastik osv.	3	3	3	3	3	3	3
Sum	36.	36.	35.	36.	35.	35.	35.
(Hebraisk . . . . .)		2)					

VI og V og de af IV, der have deltaget i Religionsundervisningen, have været forenede i samme Time hos Pastor Munck, VI M og V M i de 5 Naturlæretimer og 4 Mathe-

matiktimer, en Fransktide samt Dansktiden. Hele VI og V have været forenede i 1 Dansktime samt i 1 Gymnastiktime, ligeledes IV og III, II og I hver i 1 Gymnastiktime; Timerne i geom. Tegning have været fælles for VI, V og III.

Oversigt

over Skolens Arbejde fra 15de August 1881 til Juli 1882.

Dansk (Svensk; Oldnordisk).

VI Kl. Den danske Literaturhistorie fra Holberg til 1825. Særtimen benyttet dels til Svensk, dels til Foredrag af Disciplene; enkelte Afsnit af Ethiken gennemgaaede. 16 Stile.

Den ugenlige Særtide med den mathem.-naturvidensk. Afdeling af VI og V Kl. er benyttet dels til Oplæsning og Forklaring af Dramaer af Sofokles og Euripides, dels til nogle Tragedier af Shakspeare, dels endelig til at gennemgaa den norske Literatur fra 1814 til Nutiden.

Oldnordisk. Wimmers Læsebog forfra til S. 107. Sammes Formlære.

V Kl. I den ene ugentlige Time dansk Literaturhist. fælles med VI Klasse. 17 Stile. — Svensk efter Hammerichs Læsestykker, desuden Frithiofs Saga.

Oldnordisk. Wimmers Læsebog S. 1—35. Sammes Formlære.

- IV Kl. Der er givet en Oversigt over Literaturhistorien indtil Baggesen og Øhlenschläger og oftere oplæst mindre Brudstykker især af Forfatterne i det 18de Aarhundrede. Disciplene have fremsagt enkelte udenad lærte Digte og selv oplæst flere af Holbergs Komedier med fordelte Roller. Klassen har skrevet 2 Stile om Maaneden. Den ugentlige Særtime med den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling er benyttet dels til Oplæsning af Homer, Euripides, Apulejus, Lukian og andre Oldtidsforfattere, dels til ved Billedværker og Fortælling at gjøre Disciplene fortrolige med Oldtidens Liv.
- III Kl. Den nordiske Mythologi er gennemgaaet efter Arentzens og Thorsteinssons „Nordisk Mythologi“. Flere Digterværker af Holberg, Øhlenschläger osv. ere dels oplæste af Klassen selv, dels forelæste; med den matematiske Afdeling er den græsk-romerske Gudelære gennemgaaet i mundtlig Foredrag. Klassen har skrevet 25 Stile.
- II Kl. Den ene ugentlige Time har været anvendt til Stil; Klassen har skrevet 25 Stile af beskrivende og fortællende Indhold; den anden Time er brugt til prosaisk og poetisk Læsning, Øvelser i Fremsigelse af Vers, samt Oplæsning af forskellige Digterværker.
- I Kl. Agerskov, Nørregaard og Strøms danske Læsebog, 6te Afdeling, er benyttet til Op-

læsning og Analyse; Schneekloths „Dansk Sproglære“ er læst og repeteret, og enkelte Digte ere lærte udenad. Klassen har skrevet omtrent 40 Stile, dels Diktat, dels Gjenfortælling.

Fbkl. Agerskov, Nørregaards og Strøms danske Læsebog, 3die Afdeling, er benyttet til Op-læsning, Gjenfortælling og Analyse. Efter Schneekloths „Dansk Sproglære“ er gennem-gaaet Begyndelsesgrundene af Sætningslæren samt Navneord og Udsagnsord. Nogle Digte ere lærte udenad efter Læsebogen. I Almindelighed ere 2 Stile om Ugen, dels efter Diktat, dels Gjengivelser af Smaafortællinger, skrevne paa Klassen.

Latin.

VI Kl. Dimittenderne opgive: Ciceros Cato major og Tuscul. 5te Bog, Senecas De providentia. Ciceros Taler pro Milone og pro Dejotaro, Livius' 29de Bog, Tacitus' Annaler Stk. 1--3, 8, 9, 13--15 og 18 i Bricka's og Thomsens Udvalg; Udvalg af Horats' Oder, Brevene med ars poetica, Virg. Æneide 2den og 3die Bog. Cursorisk er i Aarets Løb læst Cic. Tusculaner 1ste Bog og Sallusts Catilina.

Gjennemgaaet Tempus- og Moduslæren i Madvigs Grammatik, Tregders Literaturhistorie og Afsnit af Bojesens Antiquiteter, skrevet en Version om Ugen.

- V Kl. Ciceros Cato major, Ciceros Taler pro Ligario og pro Milone, Livius' 22de Bog, Virgils Æneide 1ste Bog, Udvalg af Horats' Oder første og tredje Bog, og, kursorisk, 6te Bog af Cæsars galliske Krig samt Sallusts Jugurtha og Ciceros Tale pro Dejotaro. Efter Madvigs Sproglære Formlæren og Kasuslæren. 1 Version om Ugen, skreven paa Klassen.
- IV Kl. Ciceros Taler pro S. Roscio Amerino, Cæsars galliske Krig 2den og 5te Bog og c. 800 Vers af Ovids Metamorphoser efter Blochs Udvalg (Verdensaldrene, Deucalion, Io, Phaethon samt Pyramus og Thisbe). Madvigs forkortede Sproglære repeteret. En Stil ugentlig paa Klassen.
- III Kl. 6te Bog af Cæsars galliske Krig og Ciceros Tale for S. Roscius K. 1—16. Madvigs forkortede Sproglære, Bøjnings- og Kasuslæren og det vigtigste af Tempus- og Moduslæren, Forchhammers Stiløvelser I—XXIII. 35 Stile, alle skrevne paa Klassen.
- II Kl. 6te Bog af Cæsars galliske Krig. Madvigs forkortede Sproglære, Bøjningslæren og det vigtigste af Kasuslæren. De 30 første Stykker af Forchhammers Stiløvelser. C. 50 Stile, alle skrevne paa Klassen.
- I Kl. Forchhammers Læsebog til Fablerne og det tilsvarende af Bøjningslæren efter Madvigs Sproglære. 1 Stil om Ugen, skreven paa Klassen.

Græsk.

- VI Kl. Dimittenderne opgive: Odysseens 9de til 12te Bog, Sophocles Oedipus Rex med Forbigaaelse af Chorsangene. Herodot i Bergs Udvalg S. 19—65, 77—88; Thucydid i Bergs Udvalg S. 86—119 med Forbigaaelse af Talerne, Platons Sokrates' Apologi og Kriton, Thriges Udvalg af Platon S. 27—42. Isokrates' Panegyrik fra § 66 ud.
- V. Kl. Odysseens 1ste og 3die Bog (kursorisk 2den 4de og 6te), Iliadens 1ste og 9de, Bergs Udvalg af Thucydid S. 2—16 og 61—80 med Forbigaaelse af de længere Taler, af Herodot 50 Kap. Benyttet Bergs Formlære og Madvigs Syntax. Læst 4de Kap. af Tregders Mythologi.
- IV Kl. Xenophons Anabasis 3die Bog. Homers Odyssee 5te Bog fra V. 262 til Enden samt 6te Bog. De 3 første Kapitler af Tregders Mythologi. Bergs Formlære.
- III Kl. Bergs lille Forskole til Læsning af Græsk og de tilsvarende Afsnit af Bergs Formlære. Xenophons Anabasis 4de Bogs 1ste Kapitel § 1—14.

Fransk.

- VI Kl. Baruël og Michelsen, Franske Prosastykker (108 S.). Kursorisk: 180 S. Matematikerne have foruden Øvelser i Oversættelse fra

Dansk til Fransk tillige gennemgaaet ex-tempore Molière, *l'avare* og *Le médecin malgré lui* samt sammen med Matematikerne af V Kl. Sandeau, *Mlle. de la Seiglière*. Garrigues' Sproglære med en Del Forbigaaelser. J. Pio, Franske Ord til Udenadslæren. De Sproglige have skrevet 2 Stile om Ugen.

- V Kl. Baruël og Michelsen, Franske Prosastykker, 190 S. Kursorisk: 480 S. Garrigues' Sproglære med en Del Forbigaaelser. J. Pio, Franske Ord til Udenadslæren. 1 Stil om Ugen.
- IV Kl. Af „Udvalgte Stykker“ af Baruël og Trier er læst 104 Sider; kursorisk er læst: *Histoire d'un conscrit*, par Erckmann — Chatrian og *Fourberies de Scapin* af Molière. Garrigues' Sproglære, Formlæren.
- III Kl. Af Pios franske Læsebog for Mellemklasserne er læst 17 Sider. Baruël og Trier, Udvalgte Stykker, 30 Sider. Mérimée, *Columba*, 117 Sider. Garrigues' Formlære. 1 Stil om Ugen; Sicks Materialier, 16 Stykker.
- II Kl. Af Pios Læsebog for Mellemklasserne er læst 62 Sider. Pios Formlære. En Stil om Ugen. Michelsens Stiløvelser 22 Stykker.
- I Kl. Af Pios Lærebog for Begyndere er læst 25 Sider. Læsebog for Mellemklasserne 26 S. Formlærens Skema efter Pio. En Stil om Ugen samt 22 Stykker af Michelsens Stiløvelser.

Fbkl. Af Pios Lærebog for Begyndere er læst 58 Sider med tilsvarende Formlære. En Stil om Ugen.

Tydk.

- IV Kl. Kapers og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 79—93, 104—175, 226—30; af Kellers Mustersamling 12 større Digte. Extemporallæsning, især i den sidste Maaned. Simonsens Syntax. Maanedlig opgivet c. 100 Sider Udenomslæsning.
- III Kl. Kapers og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 1—36, 79—128, 145—151, af den poetiske Del 16 større og mindre Digte, hvoraf 6 udenad; af og til Extemporallæsning; desuden har hver Discipel maanedlig læst 30 Sider efter frit Valg. Hele Ankjærs Formlære repeteret.
- II Kl. Kapers Læsebog for Mellemlklasserne S. 72—79, 98—100, 102—110, 112—135, 171—176, 185—187, 193—94, Jürs og Rungs Materialier: Stykkerne 81, 83, 85, 87—90, 94—97 med Forbigaaelse af adskilligt. Repeteret hele Ankjærs Formlære.
- I Kl. Kapers Læsebog for Mellemlklasserne S. 21—27, 35—37, 46—56, 64—66, 69—71, 79—90, 98—100, 102—106. Jürs og Rungs Materialier: Stykkerne 56—60, 62, 63, 65, 74, 77 og 78 med Forbigaaelse af en Del Sætninger; af og til Stil efter samme Bog. Grammatik efter Ankjærs Formlære.

Fbkl. Listovs Elementarbog S. 66—98. Kapers Læsebog for Mellemlklasserne S. 1—21. Jürs og Rungs Materialier: Stykkerne 32—44, 46—48, 51—59, 76—77, med Forbigaaelse af enkelte Sætninger, som mundtlig Stil; i Gjennemsnit 2 skriftlige Stile om Maanedens. Det vigtigste af Ankjærs Formlære.

Engelsk.

- VI Kl. Der opgives: Listovs Engl. Reader S. 21—105; af Løkkes Engelsk Læsebog for Mellemlklasserne S. 49—127 (med Forbigaaelse af et Par Blade).
- V Kl. Listov, The English Reader S. 1—75; 30 af de danske Stykker. Rosings Grammatik.

Hebraisk.

- V Kl. Genesis Kap. 1—7 ere oplæste, oversatte og analyserede. Af Whittes Grammatik: det vigtigste af Formlæren.

Religion.

- VI, V (og IV) Kl. Apostlenes Gjæringer 1—18 Kapitel.
- III Kl. Balslevs Katekismus. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie. Nogle Psalmer.
- II Kl. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie S. 131—177 (Bogen ud). Af Balslevs Katekismus: Anden og tredie Trosartikel og Fadervor. Nogle Psalmer.

I Kl. Balslevs Katekismus: De ti Bud. Assens' mindre Lærebog i den bibelske Historie S. 83—127. Nogle Psalmer.

Fbkl. Assens' mindre Bibelhistorie S. 1—82. Luthers Katekismus. Nogle Psalmer.

Historie.

VI Kl. Dimittenderne opgive: Verdenshistorien og Nordens Historie efter Thriges og Blochs Lærebog.

V Kl. Thriges mindre Lærebog i den gamle Historie. Blochs Middelalderens Historie S. 1—98.

IV Kl. Efter Blochs Lærebog i Historie til Brug for Realskoler: Den nyere Historie S. 139—229, samt Repetition af Nordens Historie.

III Kl. Efter Blochs Lærebog: Den nyere Historie S. 1—139.

II Kl. Blochs Middelalderens Historie S. 95—223. (Bogen ud).

I Kl. Blochs Oldtidens Historie S. 1—94.

Fbkl. Køfods fragmentariske Historie fra Følgevan- dringen indtil den franske Revolution (med Forbigaaelse af Stykkerne af Danmarks Historie).

Geografi.

IV Kl. Erslevs Lærebog i den almindelige Geografi (Nr. 2).

III Kl. Samme Lærebog: Havets og Landets Forde- ling, Afrika, Amerika, Australien og alminde- lige Betragtninger.

II Kl. Samme Lærebog: Frankrig, de britiske Øer, Sydeuropa og Asien.

I Kl. Samme Lærebog: fra Østeuropa til Sydeuropa.

Fbkl. Samme Lærebog: forfra til Østeuropa.

Mathematik og Regning.

VI Kl. Den math.-naturv. Afd. Dimittenderne opgave: Julius Petersens Arithmetik og Algebra, Geometri, Trigonometri, analytisk Geometri og Stereometri.

V Kl. Julius Petersens Stereometri og Trigonometri samt analytisk Geometri til Ellipsen. Fire Hjemmeopgaver om Ugen.

IV Kl. Steens Algebra: Brudne Exponenter, Logarithmer, exponentielle Ligninger, Rækker og Rentesregning, samt Repetition af Proportioner, Potens, Rod, Decimalbrøk og Ligninger. Petersens Geometri fra Arealer indtil Enden. Hele Bogen er repeteret. Skriftlige Øvelser paa Klassen og hjemme.

Til mundtlig Examen opgives: Steens Algebra fra Rod indtil Enden og Petersens Geometri.

III Kl. Efter Steens Algebra Ligningers Opløsning og Anvendelse samt Repetition af Potens og Rod. Julius Petersens Geometri 75—79, 80—87 og fra Opgave 64 til § 116. Mange skriftlige Øvelser paa Klassen og hjemme.

II Kl. Efter Steens Elementær Arithmetik og Algebra Proportioner, Potens indtil § 10, Rod indtil § 25, samt Ligninger med flere ube-

kjendte. Mange skriftlige Øvelser paa Klas-
sen, men ikke hjemme.

- I Kl. Steens Elementær Arithmetik med Undtagelse af Proportioner, Øvelser i Regning med Bogstaver og Tal.
- Fbkl. Bokkenheusers Regnebog for Mellemklasserne er benyttet til Indøvelse af Brøkgregning og Reguladetri i hele og brudne Tal. Af og til Hovedregning.

Naturlære.

- VI Kl. Den sproglige Afdeling: Dimittenderne op-
give: Schmidts Fysik og Jørgensens Astronomi,
med flere Forbigaaelser og Tilføjelser.

Den math.-naturv. Afd.: Dimittenderne op-
give: Den mekaniske Fysik efter Ørsted, Op-
tiken og den kemiske Fysik samt Meteorolo-
gien efter Müllers „Grundriss der Fysik“. Af Lysets Interferens er der dog kun med-
taget ganske lidt. Jørgensens Astronomi.

- V Kl. Den sproglige Afdeling: Schmidts Fysik S.
1—177. Jørgensens Astronomi indtil det
Kopernikanske System.

Den math.-naturv. Afd.: Kemisk Fysik og
Meteorologi efter Müllers Grundriss, Jørgen-
sens Astronomi.

- IV Kl. Efter Schmidts Naturlære §§ 1—31, 113—184.
Dog ere de vanskeligste Ting forbigaaede.
Jespersens Kemi.

- III Kl. Efter Schmidts Naturlære §§ 32—82, 93—112 med enkelte Forbigaaelser.

Geometrisk Tegning.

- VI Kl. Planer, givne ved deres Spor. Skæring mellem Legemer og vilkaarlige Planer.
- V Kl. Projektioner af de simpleste Legemer samt deres Skæring med Planer, vinkelrette paa en af Projektionsplanerne.
- III Kl. Der er indøvet de simpleste geom. Konstruktioner, regulære Polygoner, Ovaler og Spiraler.

Naturhistorie.

- IV Kl. Lützens Lærebog i Zoologien Nr. 2. — VauPELLS Botanik.
- III Kl. Sammes Lærebøger: fra Edderkopperne Bogen ud; de emkimbladede, nøgenfrøede og blomsterløse Planter, desuden Læren om Plantens S sammensætning og Liv.
- II Kl. Samme Lærebøger: fra Benfiskene indtil Edderkopperne (Side 162—210); de tokimbladede Planter.
- I Kl. Samme Lærebøger: fra Krybdyrene indtil Beenfiskene; desuden de almindelige fysiologiske Forhold hos Bendyrene; den botaniske Formlære.
- Fbkl. Lützens Lærebog: Menneskets Benbygning, Pattedyrene og Fuglene med Forbigaaelse af de fysiologiske Forhold.

Stipendierne.

For Skoleaaret 1881—82 have

a. Stiftelsens Gratistpladser (fuldstændig Fritagelse for Kontingent) været tildelte Disciplene C. Christensen, J. Eschen, V. Wille, J. Jacobsen, G. Frisch, M. Schamby, P. G. Christensen, V. Boberg, N. Claussen, J. Bayer, V. Halgreen, Chr. Lunding, Fr. Olsen og extraordinært Kn. Hoffman.

b. de Resenske Gratistpladser P. Larsen og Fr. Knudsen.

c. den Rønnenkampske Gratistplads (for en Slesviger) Fr. West.

d. Stiftelsens halve Gratistplads (det aarlige Kontingent 240 Kr.) J. Find, H. Jastrau, C. Saugman, A. Mørck, D. Fabricius, I. Nansen, A. Abrahamsen, A. Hansen, C. Martensen, A. Rasmussen, C. Dragsted, E. Møller, F. Eschricht, G. Münster, H. Madsen, U. Carstens, V. Rosenstand, V. Holm, O. Krogh, E. Schebye, G. Lange, E. Quistgaard, H. Fensmark og extraordinært M. Møller, A. Levinsen, Th. Borries og Ch. v. Meyeren samt fra Nytaar O. Rostrup, N. Nicolaysen og N. C. Hyhn.

Ansøgninger om Gratistpladser for Disciple her i Skolen maa indgives til Stiftelsens Forstander inden hvert Aars 1ste August.

De to **Universitetsstipendier** paa 300 Kroner i 3 halvaarlige Portioner have iaar været tillagte Studenterne Chr. Blom og M. Friderichsen.

De to **Meyerske Examens-Præmier**, hver paa 60 Kroner tilkjenndtes for Aaret 1881 Disciplene P. Larsen og Fr. Knudsen*).

Det grevelig **Moltkeske Skolestipendium** for kgl. Embedsmænds Sønner, 4 Portioner paa 50 Kr. halvaarlig, uddeltes i Decembertermin 1881 til Disciplene J. Find, H. Forchhammer, I. Nansen og H. Nielsen.

Det grevelig **Moltkeske Universitetsstipendium** for kgl. Embedsmænds Sønner (200 Kr. halvaarlig, delt i to eller tre Portioner) blev for December Termin 1881 og Juni Termin 1882 tillagt Studenterne H. Lind (en større Portion) og Chr. Lange og V. Øhlenschläger (hver en mindre Portion**).

*) Desuden tilkjenndtes der efter Hovedexamen Discipel Chr. Sarauw en større og Discipel O. Krogh en mindre Bogpræmie.

**) Under 10. Aug. 1881 har Lensgreve Moltke til Bregentved i Skrivelse til Forstanderen resolveret saaledes:
 „Med Hensyn til et opstaaet Spørgsmaal om, hvorvidt en Student, som ifjor dimitteredes fra Herlufsholm med en god første Karakter og derefter tildeltes en større Portion af det Moltkeske Universitetsstipendium, men i indeværende Sommer ikkun har opnaaet Karakteren G. til den foreskrevne filosofiske Prøve ved Universitetet, desuagtet i de tvende tilbagestaaende Terminer kan oppebære Stipendiet, uden paany at underkaste sig den nævnte Prøve med bedre Udfald, har Deres Excellence i æret Skrivelse af 7de f. M. rettet den Anmodning til mig, at jeg vilde træffe Be-

Rejsestipendiets Fond. Beløbet, 777 Kroner 21 Øre, indestaar i Sparekassen for Nestved og Omegn.

Overlærer Albert Leths Legat har for Aaret 1882 været tillagt Stud. med. Chr. Blom.

Peter Eleon Rosenørns Legat (80 Kroner) har for Aaret 1881 været tildelt Discipel G. Frisch.

---

stemmelse om, hvorledes der bør forholdes med Hensyn til den Paagjældendes fortsatte Nydelse af Stipendiet, og om det fremtidig skal kræves som absolut Betingelse for Bevarelsen af oftnævnte Stipendium, at vedkommende Stipendiat erholder Ug eller Mg. til den filosofiske Prøve. I den Anledning undlader jeg ikke at meddele, at jeg ikke skjønner rettere end at det efter Fundatsen maa kræves som Betingelse for at kunne beholde Stipendiet, at Paagjældende i den regelmæssig foreskrevne Tid underkaster sig de til enhver Tid ved Universitetet anordnede, forberedende Prøver med bedste Karakter eller hvad dermed sættes i Klasse. Ligesom jeg derfor maa anse det for bedst stemmende med Fundatsen, at der, uagtet den filosofiske Examen siden Fundatsens Affattelse gjentagne Gange er undergaaet Forandring, hver Gang i Retning af en Indskrænkning af denne Examens Betydning og Omfang, og uanset Tillægsbestemmelsen af 4de Marts 1859, dog, efterat Enkelt-Karakter er bleven gjenindført, atter kræves bedste Karakter (mg.) som Betingelse for fremdeles at nyde det her omhandlede Stipendium, saaledes kan jeg ikke efter Fundatsen finde det rigtigt, at den Paagjældende skulde kunne bane sig Adgang til at beholde Stipendiet ved at tage Examen om med bedre Udfald.“

De videnskabelige Samlinger.

I Skoleaaret 1881—82 har den naturhistoriske Samling faaet følgende Tilvæxt:

Ved Kjøb:

Mus rattus, Tetrao albus ♂, T. lagopus ♂ & ♀ Pseudopus Pallassii (Østrig), Coronella lævis (Østrig), Alligator fissipes (Unge, Østrig), Diodon Hystrix, Ophiura scolopendrina (Grønland) og nogle Hvirvler, Kraniet og en Luffe af Delphinus globiceps.

Ved Gaver:

Fra Droguist H. Gad i Rio Janeiro: en Del Hoveder af giftige Slinger, nogle Haler af Klapperslangen, en lille Giftslange (maaske en Bungarus), Kraniet af Navlesvin (Dicotyles), af Dasypsecta Arguti og af en Hundeslægt, Underkjæben af en Jaguar (Felis onca), en Art Kæmpebille (Dynastes), en Pragt-bille (Buprestes) og en Søhest (Hippocampus).

Fra Prokurator Thomsen i Næstved: Kraniet af Delphinus Delphis.

Fra Postmester Dragsted i Frederikshavn: en Søulv (Anarrichas Lupus) og en Søfjer (Pennatula).

Fra Skovrider Wind paa Herlufsholm: en udstoppet Brushane (Machetes pugnax).

Fra Discipel Fensmark: et Skind af Colymbus glacialis.

Fra Professor A. C. Schjødte, Inspektor ved Universitetets zool. Museum: et righoldigt, velbevaret Herbarium, samlet af Giveren selv.

Fra Pastor Wad i Korsør: et Herbarium, samlet af hans Søn, afdøde Student M. Wad, fornemlig under hans Skolegang her paa Herlufsholm. Samlingen repræsenterer saaledes nærmest Herlufsholms Flora og er ikke alene derfor, men ogsaa som et Minde om en kjær Discipel, Skolen en velkommen Gave.

Den **physiske Samling** er i Aarets Løb forøget med

- Et Dynamometer,
- En Triangel af Træ med Tyngdepunkt,
- En Centrifugalbøjle,
- En Øremodel af Papmaché,
- Et elektrisk Ringeapparat,
- En stor Elektromagnet.

Desuden er et større Antal Instrumenter underkastet en fuldstændig Reparation.

Mønt- og Medaillesamlingen har fra Læge Sick i Vejle modtaget tre smukt bevarede danske Mønter (Kroner) fra Chr. IV, Fred. III og Chr. V samt 2 Medailler.

Bibliothekskatalogen er nu udkommen og kan faaes i Boghandelen (Thaning og Appel). Til Underretning for dem, der ønske at gjøre sig bekjendt med Katalogen, meddeles, at Exemplarer ere tilstillede Stiftsbibliothekerne og de lærde Skolers Bibliotheker.

Bibliotheket er siden Juni Maaned f. A. forøget med følgende Bøger og literære Hjælpemidler; de med † mærkede ere tilsendte Skolen fra Ministeriet; * betegner Gaver fra Private.

Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie. Forts. Kbh. 1881—82.

† Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv. Forts. Kbh. 1881. 4.

† Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kgl. Bibliothek. Forts. Kbh. 1881.

Aars, J., Sokrates skildret gennem Oversættelser af Platon. Krist. 1882. Portr. af Sokrates.

Andræ, P., Via Appia, dens Historie og Mindesmærker. 1. Bd. Kbh. 1882.

Anhang zu Homers Ilias, Schulausgabe von K. F. Ameis. 1.—6. H. Lpz. 1877—81.

Archimedes, Opera omnia, cum commentariis Eutocii. Vol. II—III. Lips. 1881.

Aristoteles, De coelo et de generatione et corruptione. Rec. C. Prantl. Lips. 1881.

Arithmetiske Opgaver. Et Udvalg af E. Bardeys Aufgabensammlung. Udg. af C. F. Møller. Kbh. 1879.

Aulularia s. Qverolus, Theodosiani Aevi comoedia, Rutilio dedicata. Ed. R. Peiper. Lips. 1875.

- Bellman, C. M., Samlade skrifter. Utg. af J. G. Carlén. Stockh. 1861. 5 Bd. Portr. Fig. Tvl.
- Bevingede Ord. Saml. af O. Arlaud. Supplement. Kbh. 1881.
- † Boas, J. E., Bidrag til Kundskaben om Conus arteriosus og Arteriebuerne hos Amphibierne. Kbh. 1881. Tvl.
- Brandes, G., Ferdinand Lassalle. En kritisk Fremstilling. Kbh. 1881.
- Brandt, C., Om Lunde-Kanniken Christiern Pedersen og hans Skrifter. Kbh. 1882.
- Breve fra og til C. C. Rafn, med en Biographi. Udg. af B. Grøndal. Kbh. 1869.
- Brevveksling mellem B. S. Ingemann og Fru J. C. Rosenørn. Ved V. Heise. Kbh. 1881.
- Bruun, Chr., Admiral Lord Nelson og Peter Willemoës. Kbh. 1882.
- Bulwer, E., Night and morning. Lpz. 1843.
- , My novel; or, Varieties in English life. Lpz. 1851—52. 4 Bd.
- Byron, E. N., Don Juan. Overs. af H. Drachmann. 5. H. Kbh. 1881.
- Calderon de la Barca, P., Tetrarken af Jerusalem. Drama i tre Akter. Overs. af A. Richter. Kbh. 1881.
- , Dommeren i Zalamea. Drama i tre Akter. Overs. af A. Richter. Kbh. 1882.
- Carlson, F. F., Sveriges historia under Carl den tolfte regering. I. Stockh. 1881.
- Cato, M. P., De agri cultura liber, M. T. Varronis rerum rusticarum libri tres. Exrec. H. Keilii. Vol. I. fasc. I. Lips. 1882.
- Chazel, P., Histoire d'un forestier. Paris 1881.
- Cicero, M. T., Rede für T. Annus Milo. Erkl. von F. Richter. Neu bearb. von A. Eberhard. Lpz. 1881.
- Collin, E., H. C. Andersen og det Collinske Haus. Kbh. 1882.
- Conze, A., m. fl., Die Ergebnisse der Ausgrabungen zu Pergamon 1880—1881. Berlin 1882. Fol. Fig. Tvl.
- Cornutus, Theologiae graecae compendium. Rec. C. Lang. Lips. 1881.
- † Crone, C., Om Fladerne af fjerde Orden med Tilbagegangskeglesnit og deres Konturer. Kbh. 1881.
- Curtius, E., Alterthum und Gegenwart. 2. Bd. Berlin 1882.
- , und J. A. Kaupert, Karten von Attika. Mit erläut. Text herausgeg. Erl. Text. H. I. Berlin 1881. 4. Fig.
- Dahlerup, H., Mariager Klosters og Bys Historie. Kbh. 1882.
- † Danmarks Statistik. Statistisk Tabelværk. 4. R. Litra D Nr. 3. Kbh. 1880. 4.
- † Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser. 3. R. 2.—3. Bd. Kbh. 1880.

- Danske Kancelliregistranter 1535—1550, udg. ved K. Erslev og W. Møllerup. 1. Halvbind. Kbh. 1881.
- Danske Kirkelove. Udg. af H. F. Rørdam. 2. H. Kbh. 1882.
- Danske Magazin. 4. R. 5. Bd. 2. H. Kbh. 1882. 4.
- Dansk Kirketidende. Forts. Kbh. 1881—82.
- Det danske geografiske Selskabs Skrifter. Forts. Kbh. 1881—82.
- Deutsche Rundschau. Forts. Berlin 1881—82.
- Dickens, C., American notes for general circulation. Lpz. 1842.
- , Oliver Twist. Lpz. 1843.
- , David Copperfield. Lpz. 1849. 3 Bd.
- Dickens' Skizzer i Udvalg. Udg. af J. Løkke. Christ. 1881.
- Duellen eller Den første April. Komedie i een Akt. Kbh. 1794.
- * Eckardt, Portræt og Biografi af Etatsraad N. E. Hofman (Bang). Særtr. af „Landbrugsbladet“. Kbh. 1881.
- Edsberg, V., Elektrisk Belysning eller Gasbelysning? Kbh. 1882. Fig. Tvl.
- Erslev, K., Dronning Margrethe og Kalmarunionens Grundlæggelse. Kbh. 1882.
- Falbe-Hansen, V., og W. Scharling, Danmarks Statistik. En Haandbog. 1. Bd. 1. H. Kbh. 1882. Forts.
- Fabricius, A., Drejø Sogns Beskrivelse og Historie. Kbh. 1882.
- Falsen, E., De snorrige Fættene eller Testamentet. Kbh.
- Feilberg, L., Om størst Udbytte af Sjøelsevner. 2. Oplag. Kbh. 1881.
- Femogtyve År af Roms Historie i det fjerde Årh. e. Kr. af Ammianus Marcellinus. Overs. fra Latin ved V. Ullmann. I—III. Kbh. 1877—81.
- Five centuries of the English language and literature. Vol. 500 of the Tauchnitz Edition. Lpz. 1860.
- Folkevennen. Forts. Christ. 1881—82.
- Fra alle Lande. Forts. Kbh. 1881—82.
- * Franske Noveller og Fortællinger, til Skole- og Privatundervisning, samlede af A. Abrahams og O. Arlaud. I. Kbh. 1882.
- Fædrelandet. Red. af C. Ploug og A. L. Smith. Slutning. Kbh. 1881—82. Fol.
- Gjellerup, K., Arvelighed og Moral. En Undersøgelse. Kbh. 1881.
- Goethe, J. W., Faust. Tragedie overs. af P. Hansen. Kbh. 1881. Forf. Portr.
- Goldschmidt, M., En Jøde. Fortælling. 2. Udg. Kbh. 1852.
- , Fortællinger og Skildringer. Kbh. 1863—65. 3 Bd. Tvl.
- , Dagbog fra en Reise paa Vestkysten af Vendsyssel og Thy. Kbh. 1865.
- , En Skavank. Skuespil i tre Acter og med et Forspil. Kbh. 1867.
- † Goos, C., Aarvog for Kjøbenhavns Universitet, den polytek-

- niske Læreanstalt og Kommunitetet, indeh. Meddelelser for det akademiske Aar 1879—80. Kbh. 1881.
- Gottlieb, J. L., Fraseologi. En Samling af danske Sætninger, Mundheld og Ordsprog, gjengivne ved tilsvarende franske. 2. Udg. Kbh. 1882.
- Guy, J., Les femmes de lettres. Paris 1878.
- Gyðinga Saga. Efter Håndskr. udg. af G. Thorláksson. Kbh. 1881.
- Halvorsen, J. B., Norsk Forfatter-Lexikon 1814—1880. 1. H. Krist. 1881.
- Hammerich, F., Ft Levnetsløb. 1. H. Kbh. 1882. Forf. Portr.
- , M., Fremstillingens Kunst i Retning af det Almenlæselige. Kbh. 1881. Forf. Portr.
- Handbok rör. undervisningsanstalterna i Sverige. Utg. af P. Adlerstam. Stockh. 1881.
- Hansen, F. J., Poetiske Skrifter. Udg. ved F. L. Liebenberg. Kbh. 1857. 2 Bd. Forf. Portr.
- Heiberg, P. A., Tre Aar i Bergen. Drammen 1829.
- Hellwald, F., De forenede Staters Natur og Folkeliv. Overs. af J. Hazeland. Krist. 1881. Fig. Tvl.
- Helmold, Slavekrønike, i Oversættelse af P. Kierkegaard. Kbh. 1881.
- Herholdt, Veiledning i Husbygningskunst. Kbh. 1877. Fig.
- Hindholm. Af Chr. Nielsen. Forts. Næstved 1881—82.
- Historisk Archiv. Forts. Kbh. 1881—82.
- Hjort-Lorenzen, H. R., Annuaire généalogique des maisons princières régnant en Europe depuis le commencement du 19. siècle. 1. année. Copenh. 1882.
- Hoff, V. J., Den kirkelige Frihedssag. Kolding 1832.
- Holberg, L., Comedier, eller Den danske Skueplads. Udg. ved F. L. Liebenberg. Kbh. 1876.
- Hostrup, C., Sange og Digte. Kbh. 1872. Forf. Portr.
- Hugo, V., Oeuvres complètes. II, IV—IX. Paris 1881—82.
- † Indbydelsesskrifter til off. Examinere i danske Skoler. 1881.
- † Indbydelsesskrifter til off. Examinere i norske og svenske Skoler. 1881.
- Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. Forts. Lpz. 1881—82.
- Jahrbücher für klassische Philologie. Forts. Lpz. 1881—82.
- Johnson, S., The lives of the English poets. Lpz. 1858. 2 Bd.
- Jung, C. F., Lærebog i Fransk. I. Kursus 2. Afdel.; III. Kursus. Kbh. 1879. 2 Bd.
- Kalkar, C. H., Israel og Kirken. Kbh. 1881.
- Kgl. dansk Hof- og Statskalender for Aaret 1882. Kbh. 1882.
- Kinck, J., Ribe Bys Historie og Beskrivelse. 3. H. Kbh. 1881.
- Kjøbenhavns Diplomatarium. Udg. af O. Nielsen. 5. B. 2. H. Kbh. 1882.
- Kort Udsigt over Herlufsholms Stiftelses Udvikling, særlig i økonomisk Henseende i Tidsrummet 1856—1881. Trykt som Mscr. for Herlovanere. Kbh. 1881.
- Kotelmann, L., Die Körperverhältnisse der Gelehrtenschüler des Johanneums in Hamburg. Berlin 1879.

- * Lange, O., *Billerne. En Vejledning for begyndende Samlere.* Kbh. 1882.
- Lang, H., *Huldreich Zwingli. Et religiøst Karakterbillede.* (Kulturhist. Personl. X.) Kbh. 1881.
- La Rochefoucauld, *Oeuvres. Nouv. éd. par D. L. Gilbert et J. Gourdault.* Paris 1868—81. 3 Bd.
- Larsen, J., *Bidrag til Kjøbenhavns offentlige Skolevæsens Historie.* Kbh. 1881.
- † Linde, A. C., *Meddelelser ang. de lærde Skoler 1857—1878.* 2. H. Kbh. 1881.
- Lund, T., *Danmarks og Norges Historie i Slutn. af det 16. Aarh. I. Indre Historie.* 4. Bog. Kbh. 1882.
- Mahon, *History of England, 1713—1783.* Lpz. 1853—54. 7 Bd.
- Mandevilles *Rejse, på dansk fra 15de Årh. Efter håndskr. udg. af M. Lorenzen.* 1—2. H. Kbh. 1881.
- Martensen, H., *Jacob Böhme. Theosophiske Studier.* Kbh. 1881.
- Martin, H., *Voltaire og Rousseau og det 18. Aarhundredes Philosophi.* Overs. af A. T. Kbh. 1881.
- Metternich, *Mémoires, documents et écrits divers.* V. Paris 1882.
- Meyer, O. E., *Die kinetische Theorie der Gase.* Breslau 1877.
- Mejborg, R., *Borgerlige Huse, særlig Kjøbenhavns Professor-Residentser, 1540—1630.* Kbh. 1881. Tvl.
- Molière, J. B., *Oeuvres.* 6. Bd. Paris 1881.
- Motley, J. L., *Opstanden i Nederlandene og Grundlæggelsen af den hollandske Republik.* Overs. af F. Meldahl. 1. H. Kbh. 1881. Forts.
- Muntz, E., *Raphaël. Sa vie, son oeuvre et son temps.* Paris 1881. Fig. Tvl.
- † Neumann, L., *Symptomatologien af Elephantiasis Arabum pedum, oplyst ved Iagttagelser paa St. Croix.* Kbh. 1881. Tvl.
- Nielsen, F., *Romer-Kirken i det 19. Hundrebaar. Det indre Liv.* 1. Kbh. 1881.
- O., *Kjøbenhavn i Aarene 1536—1660.* 1. D. 2. H. Kbh. 1881.
- * [Nielsen, O.], *Kjøbenhavns Politimestre og Politidirektører 1682—1863.* Kbh. 1881. Portræter.
- Nithardus, *Historiarum libri IV.* Ed. A. Holder. Freiburg und Tüb. 1882.
- Nordenskiöld, A. E., *Vegas Rejse omkring Asia og Europa.* Krist. 1881—82. 2 Bd. Fig. Tvl.
- Ny kirkehistoriske Samlinger.* Forts. Kbh. 1881—82.
- Nørrebo, S., *Om Opdragelse af Viljen.* Kbh. 1881.
- *Om Opdragelse af Følelsen.* Kbh. 1881.
- Opfindelsernes Bog.* 56 H. Kbh. 1881. (Sluttet.)
- Ossian, *Poems. Translated by J. Macpherson.* Lpz. 1847.
- Overskou, Th., *Comedier.* Kbh. 1850—53. 6 Bd. Portræter.
- Perrot, G., und C. Chipiez, *Geschichte der Kunst im Alterthum. Deutsche Ausgabe. Aegypten, bearb. von R. Pietschmann.* 1. H. Lpz. 1882. Fig.

- Petermann, F. A., Die Schäden, hervorgerufen durch unsere heutige Schulbildung. Braunsch. 1881.
- Platner, E., C. Bunsen, m. fl., Beschreibung der Stadt Rom. Stuttgart und Tübingen 1829—41. 6 Bd. Mit 1 Bilderheft (27 Blätter).
- Plato, Protagoras. Rec. G. Stallbaum. Editio 4., ed. J. S. Kroschel. Lips. 1882.
- Plato, Phaedo. Rec. M. Wohlrab. Lips. 1875.
- Plautus, T. M., Comoediae. Rec. F. Ritschelius. Tom. II fascic. I, Aululariam continens. Lips. 1881.
- Pope, A., Select poetical works. Lpz. 1848. Forf. Portr. Revue des deux mondes. Forts. Paris 1881—82.
- Riddara-rimur, utg. af Th. Wisén. 1.—2. H. Kbh. 1882.
- Rigaud, L., Dictionnaire des lieux communs. Paris 1881.
- Rørdam, H. F., Danske Kirkelove, 1536—1683. 1. H. Kbh. 1881.
- T. S., De kirkelige Frihedskrav. Til Overvejelse for danske Kristne. Kbh. 1881.
- Sach, A., Asmus Jakob Carstens' Jugend und Lehrjahre. Halle 1881.
- Samling af Love og Anordninger. Forts. Kbh. 1881—82.
- Samlinger til jydsk Historie og Topographic. Forts. Aalborg 1881—82.
- Sand, G., Mauprat. Nouv. éd. Paris 1869.
- Satyre Ménippée. Nouv. éd. par C. Marcilly. Paris 1882. Tvl.
- [Schack, E.], Phantasterne. Færtælling af E. S. Kbh. 1858.
- Schliemann, H., Orchomenos. Bericht über meine Ausgrabungen. Lpz. 1881. Fig. Tvl.
- * Schurmann, J., Valckendorferne paa Klingstrup, deres Donationer og Stiftelser. Odense 1882. Særtr. af „Saml. til Fyens Hist. og Top.“
- Sehested, F., Jydepotteindustrien. Beskrevet. Kbh. 1881. Fig.
- Smith, S. Birket, Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie. 2. D. Kbh. 1881.
- Sophocles, Philocteta. Rec. C. Cavallin. Lundae 1875.
- * Stamtavle over Familien Mackeprang til 1879. U. St. og A.
- Stoll, H. W., Die Meister der römischen Literatur. Lpz. 1881. Tvl.
- Stolpe, P. M., Dagspressen i Danmark. 3.—4. Bd. Kbh. 1881—82.
- Sørensen, C. Th., Den anden slesvigske Krig. 1.—3. H. Kbh. 1881—82.
- Tacitus, Corn., Germania. Erl. von A. Baumstark. Neue Ausg. Lpz. 1881.
- Taine, H., Les Origines de la France contemporaine. La Révolution. II. Paris 1881.
- Tennyson, A., Poetical works. Lpz. 1860. 4. D. i 2 Bd.
- Thiers, A., Histoire de Law. Paris 1882.
- Thorsøe, A., Kong Frederik den syvendes Regering. 1. H. Kbh. 1882.

Tidsskrift, Botanisk.	Forts.	Kbh.	1881—82.
— , for Mathematik.	—	—	—
— , for Physik og Chemi.	—	—	—
— , for pop. Fremst. af Naturv.	—	—	—
— , Historisk.	—	—	—
— , —	—	Christ.	—
— , —	—	Stockh.	—
— , Nordisk, for Filologi.	—	Kbh.	—
— , Nyt, for udenl. theol. Lit.	—	—	—
— , Pedagogisk.	—	Stockh.	—
— , Personalhistorisk.	—	Kbh.	—
— , Theologisk.	—	—	—
— , —	—	Christ.	—
- Tissandier, G., Videnskabelige Adspredelser. Overs. af H. J. Müller. 1. H. Krist. 1882. Fig.
- Tode, J. C., Halmkuuren eller den snilde Kammerpige. En Original-Komedie i tre Akter.
- † Tscherning, E. A., Bidrag til Bedømmelse af den saakaldte Localtuberkuloses Betydning for Tumor albus. Kbh. 1881. 4. Tvl.
- * Wad, G. L., Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche. Et Mindeskrift. Kbh. 1881.
- Vahl, J., Dansk Bogfortegnelse for Aarene 1869—1880. 1. H. Kbh. 1886. Forts.
- Slægtetog over Afkommet af Christjern Nielsen, Borgmester i Varde c. 1500. Kbh. 1882.
- † v. d. Recke, E., Principerne for den danske Verskunst. Kbh. 1881. 2 Bd.
- * Ved M. Hammerichs Begravelse. Kbh. 1881.
- Vejviser for Kjøbenhavn og Frederiksberg for 1882. Kbh. 1882.
- Venediger, C., Lateinische Exercitien. Bremen 1881.
- Wilbrandt, A., Aria og Messalina. Tragedie i fem Akter. Overs. af C. K. F. Molbech. Kbh. 1881.
- , Cajus Gracchus. Tragedie i fem Akter. Overs. af C. K. F. Molbech. Kbh. 1881.
- Wibe, J., De nysgierrige Mandfolk. Comoedie i tre Akter. Kbh.
- Wiwet, F. W., Skuespil. Udg. af E. H. Holm. Kbh. 1882.
- Von Nicolaus I. zu Alexander III. St. Petersburger Beiträge zur neusten russischen Geschichte. Lpz. 1881.
- Vor Ungdom. Forts. Kbh. 1881—82.
- Oehlenschläger, A., En Reise fortalt i Breve til mit Hiem. Kbh. 1817—18. 2 D. i 1 Bd.

Skolens Examina

agtes iaar afholdte i følgende Orden.

Skriftlig Afgangsprøve.

Torsdag d. 15de Juni 8—12 Dansk Udarbejdelse (bekj. Stof); 4—8 Version — Arithmetisk Udarbejdelse. Fredag den 16de Juni 8—12 Dansk Udarbejdelse (fri Opgave); 4—8 Fransk Stil — Geometrisk Udarbejdelse. Lørdag d. 17de Juni 8—12 Projektionstegning; 4—8 Beregningsopgave.

Fjerde Klasse, der faar sine Opgaver sendte fra Ministeriet: Torsdag d. 15de Juni 8—12 Dansk Udarbejdelse; 4—8 Arithmetisk Udarbejdelse. Fredag d. 16de Juni 8—12 Latinsk Stil; 4—8 Geometrisk Udarbejdelse.

Mundtlig Afgangsprøve.

(samt delvis Prøve for V og IV Klasse).

Tirsdag den 20de Juni.

Kl.		Kl.
8 V Historie Hs.		3 IV Græsk Hs.
		IV Naturlære Ms.

Onsdag den 21de Juni.

Kl.
3 Dim. (spr.) Naturlære Ms.

Torsdag den 22de Juni.

Kl.		Kl.
8 Dim. Græsk Frch.		4 IV a Latin Kl.
Dim. Mathemat. J. P		IV b Mathematik Ms.

Fredag den 23de Juni.

Kl.
8 **Dim.** (math.) Natur-
lære J. P.
IV b Latin Kl.

Kl.
2 **Dim.** Oldnordisk Hf.
IV a Matematik Ms.

Mandag den 26de Juni.

Kl.
8 **Dim.** a Latin Br.
IV b Tydsk Hf.

Kl.
4 **Dim.** a Fransk Sk.

Tirsdag den 27de Juni.

Kl.
8 **Dim.** b Fransk Sk.

Kl.
3 **Dim.** b Latin Br.

Onsdag den 28de Juni.

Kl.
2 **Dim.** Engelsk Hf.

Torsdag den 29de Juni.

Kl.
9 **Dim.** Historie Hs.

Skolens **skriftlige Aarsprøve** falder i Dagene fra den 29de Juni til den 1ste Juli.

Mandag den 3die Juli Kl. 8 bliver **Prøve** af Aspiranter til de højere Klasser.

Skolens mundtlige Aarsprøve.

Tirsdag den 4de Juli.

Kl.
8 II Arithm. J. P.
I Latin Br.
Forb. Geogr. B.

Kl.
3 IV Tydsk Hf.
III Naturhist. Ng.

Onsdag den 5te Juli.

^{Kl.} 8	III Naturlære Ms. II Naturhist. Ng. I Tydsk Br. Forb. Religion E. P.	^{Kl.} 3	V Latin Frch. IV Fransk Mr. III Religion B.
---------------------	---	---------------------	---

Torsdag den 6te Juli.

^{Kl.} 8	II Geometri J. P. I Dansk E. P. Forb. Historie Hf.	^{Kl.} 3	V Fransk Sk. IV Geografi Ng. III Geometri Ms.
---------------------	--	---------------------	---

Fredag den 7de Juli.

^{Kl.} 8	III Arithmetik Ms. II Religion B. I Naturhistorie Ng.	^{Kl.} 3	V Oldnordisk Hf. III Geografi Ng.
---------------------	---	---------------------	--------------------------------------

Lørdag den 8de Juli.

^{Kl.} 8	II Historie Ms. I Matematik J. P. Forb. Naturhist. Ng.	^{Kl.} 3	V Engelsk Hf. III Latin Kl. I Religion B.
---------------------	--	---------------------	---

Mandag den 10de Juli.

^{Kl.} 8	II Tydsk Br. I Fransk Mr. Forb. Dansk E. P.	^{Kl.} 3	V Naturlære Ms. J. P. IV Naturhist. Ng. III Tydsk Br.
---------------------	---	---------------------	---

Tirsdag den 11te Juli.

^{Kl.} 8	III Græsk Hs. II Geografi Ng. I Historie Hf.	^{Kl.} 3	III Historie Ms. II Latin Hs. Forb. Fransk Mr.
---------------------	--	---------------------	--

Onsdag den 12te Juli.

Kl.
 8 V Mathem. J. P.
 II Fransk Mr.
 I Geografi Ng.
 Forb. Tydsk Hf.

Kl.
 3 V Græsk Kl.
 IV Historie Ms.
 III Fransk Mm.

Torsdagen den 13de Juli bekjendtgjøres Udfaldet af Censuren for samtlige Klasser, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse om Eftermiddagen Kl. 5.

Fredagen den 14de Juli bliver **Prøve** af Aspiranter til første og Forberedelsesklassen.

Tirsdagen den 15de August Kl. 12 Middag maa de nyoptagne Disciple være paa Herlufsholm. De ældre Disciple give Møde i Løbet af Eftermiddagen. Onsdag den 16de til sædvanlig Tid begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundlige Prøver indbydes Disciplenes Forældre og Værger, saavelsom Enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gjerning.

Joh. Forchhammer.

